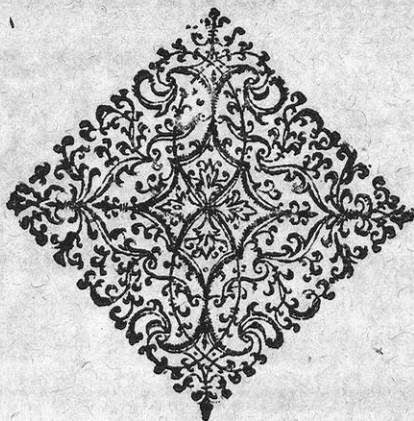

ERYCĪ PVTEANI
IN
IS. CASAVBONI
AD FRONT. DVCÆVM
S. I. THEOLOGVM
V. C.
EPISTOLAM
STRICTVRAE.
LIBER PRODROMVS.

LOVANI,
Apud Io. CHRISTOPH. FLAVIVM.

∞. 13C. XII.

Cum gratiâ & Privilegio.

ERICKSON
L. E. M. A. C. I. O.
IS CASAVARONI
AD PROPTER
at the bottom
EVARATON R. I. O.
ERICKSON
S. T. R. I. C. T. V. R. A. F.
RIVER PRODUCTIONS

THE
L. E. M. A. C. I. O.
IS CASAVARONI
AD PROPTER
at the bottom
EVARATON R. I. O.
ERICKSON
S. T. R. I. C. T. V. R. A. F.
RIVER PRODUCTIONS

AMPLISSIMO VIRO
REMACLO
ROBERTIO,
ANNONÆ MILITARIS
PER BELGIVM
CVRATORI REGIO,

E PRÆFECTIS

ÆRARIJ BRABANTICI,

Bonorum Doctorumque Delicio

E. PUTEANVS D.C.Q.

NE de ingeniis sentire, Vir
Amplissime, & honestâ lau-
de eruditionem prosequi,
Candoris lex est: nemo ta-
men tam præpostero judi-
cio benignus fuit, ut vitia
doctrinæ indulserit, & propitio famæ calculo
dignatus sit, quicquid Musarum aliquis Mystra
peccaret. Vbique improbitas improba est,
impietas impia: gravior utraque, si Litteris in-
structa audaciam sumat, & impunitate exsur-
gat. Sed tuo exemplo, quid quantúmque

✠ 2

homi-

hominibus doctis deferre fas sit, discere cœpi-
mus; postquam ISAACVS CASAVBONVS, ut
seipso major esset, Litteras deseruit. Nam ut
æstimâras ob egregia hæctenus scripta hunc
virum; ita ob Epistolam nuper ad FRONTO-
NEM DVCÆVM S. I. Theologum V. C. edi-
tam contemnere potuisti; quâ in summum
Pontificem, in Religionem simul, & quæ pro
Pontifice atque Religione depugnat, Socie-
tatem IESV ferox, calumniæ negotium egit,
omnêmque Musarum mansuetudinem viola-
vit. Sic igitur iudicium tuum sequimur: nec
tam bonus jam nobis IS. CASAVBONVS,
quàm doctus est; aut tam magnus, quàm
clarus fuit. Quid ingenio & scriptione posset,
nequis nesciret, in malâ causâ ostendit: ma-
lus ipse, quia viris optimis, doctissimis, mode-
stissimisque injuriosus & infestus. Nam ut gra-
vissimè DVCÆVM læderet, Symmystas ejus
omnes vulneravit; & ad Amicum scripsit, ut
rutiùs noceret. Sed quid hoc aliud, per Deum
immortalem, quàm unius modestiâ & boni-
tate abuti, ut nemo non laceretur? lacerare
omnes, ut pœnam effugias? Solus enim si hanc
causam disputet, qui amico nomine compel-
latur; leniori vindictâ oppugnantis audacia
vapulet. & qui amittissimum DVCÆI ingenium
nôrat CASAVBONVS, amicam adversarii vim
excipere sine stigmatate poterat. Quis autem
pro-

probus ingenuusque, quis doctus & prudens,
quis Catholicus & pius Epistolam eam perle-
gat, nec offendatur? amet DVCÆVM, nec tra-
ductum judicet? Siccine CASAVBONVM scri-
bere! &, quod gravius, edere! Hactenus indu-
striâ in Græcis Latinisque Scriptoribus recen-
sendis utilis fuit; aliena protulit, & illustravit:
quia ad ingenium venit, & seipsum stilo of-
fendit, malignitatem expressit. De suo mag-
nus esse non potuit, nisi ut perversus esset; nec
à FRONTONE discedere, nisi ut amicitiam de-
strueret. Non verò prodidit hucusque vulnus
suum, qui læsus est; ut post injuriam quoque
acceptam benignus esset. Deinde non potuit
honestiùs adversarium vincere, quàm ut aut
tardè vindictam sumeret, aut prorsus omitte-
ret. Et fortassis ipso quoque silentio CASAV-
BONVS cruciabatur: contemptus est. Sic faci-
liùs lædere potuit, quàm offendere virum, à
Candore ipso & virtute factum. Et tamen pla-
cebat nescio quibus hominibus hæc Epistola;
vel ideo, quia à tali Auctore. imò verò tan-
quam adversarios solum nomen vinceret, suc-
cubuisse credebantur. Sed profectò præter
nomen nihil fuit quod terreret: atque avium
similes exstiterè, qui sic territi. Illæ enim ut
inanis fundæ sono percelli solent: ita hi non
glandis ictum, sed lori crepitum exhorruerunt.
Talibus armis Balearis noster instru-

Etus, ne plumbum quidem torfit: fecit ipse
quod telum solet, excanduit. Orator verò
fuit, ingenium & simul causam cruciavit: co-
piosus fuit, ut nihil diceret; & acerbus, ut af-
fectum indicaret. Quasi tutissimam audaciam
loquentia faceret, satis habuit, repetito con-
viciorum strepitu scriptionem extendere: &
hoc omnino persuadere multis conatus est,
seriam dissertationem longo sermone con-
strui; longum sermonem esse, qui quodcum-
que contineret ac repeteret. Ergo pistillum,
quod dicitur, circumvolvitur; & vano terrore
tantum vestivit imbecillitatem, cum nec ad-
versariis par esset, nec argumento sufficeret.
Quia de POTESTATE PONTIFICIS agit, in
Societatem insurgit: quia hæc pro Ecclesiâ de-
pugnat, Regesque Dei Vicario minores facit,
turbarum, proditorum, cædium, parricidiorum
accusatur. Ipsa jam sanctissima Religio-
nis auctoritas vapulat, tanquam scelerum my-
steriis seva, tyrannica, cruenta. Sed quid est?
omnis impietas impudentiam habet: & quia
in Litteris nuper sibi visus hic Scriptor Dicta-
turam gerere, impune putavit, quicquid in
summis ac divinis delinqueret. Itaque stilum
ego sumpsi, aliquid temporis causæ publicæ
impendi; ut Christianum affectum meum
promerem, morèmq; Viris maximis gere-
rem, STRICTURAS in aberrantem misi: ubi
præ-

præcipuè aut malignus ille, aut ineptus fuit,
ostendi. Nunc verò, ut adversarium me con-
stitui scribendo: ita dissimilem quoque præ-
stare volui. Vnum ille allocutus est, tanquam
amicum; ut quid in amicum ausus, omnes le-
gerent: sed cùm omnes ego alloquar, tanquam
judices; unius patrocínio stare potissimùm de-
bui, qui incorruptâ prudentiæ voce publicum
velut suffragium formaturus, faciliè omnibus
persuadere posset, pro Ecclesiâ & Pontifice
neminem importunè loqui. Tu igitur unus
ille es, è magno magnorum mihi virorum nu-
mero selectus: eâ pietate & animo, ut ames o-
ptima, sanctissima, verissima; eâ prudentiâ &
ingenio, ut intelligas. vel ideo rebus meis stu-
diisq; peculiari quodam affectu fautor &
amicus, quia præter Litteras quoque (si licet
dicere) in P V T E A N O tuo invenisti, quod
amares & extolleres. Atque hanc ego præci-
puam semper doctrinæ partem existimavi, ad
honestatem modestiâque Christianam mo-
res vitâmq; componere; non scire tantùm
pulchra, sed facere; Deo & Veritati dare cala-
mum, linguam, mentem; imò, ut hoc obiter
addam, tibi Optimo, Humanissimo, Pruden-
tissimo placere. Hic certè conatus sum, pul-
cherrimâ occasione, & ut imagine prisce hi-
storix consilium aperiâ, tanquam in vastum
corpore Gallum Manlius pugnare ausus sum,
quia

quia hæctenus nemo prodibat. Equidem lascivientem contumeliam Terrigenæ hujus, & linguæ petulantia sævi, diutius spectare non potui. Prodiit igitur, & ita Manlium expressi tamen, ut aliter pugnarem. Ille namque, ut cum Quadrigario dicam, *non passus virtutem Romanam à Gallo turpiter spoliari, scuto pedestri, & gladio Hispanico cinctus, contra hostem constitit, scutum scuto percussit, atque statum Galli conturbavit: eo pacto ei sub Gallicum gladium successit, atque Hispanico pectus hausit; ego mero Religionis igni excitatus, & velut incensus, STRICTURAS in hostem misi, nudam molem, armorumque fucum deprehendi & exussi. Totum jam CASAVBONVM alius me fortior aut præstantior invadet, conficiet, imò spoliabit, nomen fortassis Torquati sumpturus. Nimirum plures hîc Romani sunt: & qui sic scribit, omnes provocat. Hęc Epistola, laceffentis Galli vox fuit: SI QVIS SECVM DEPUGNARE VELLE, VTI PRODIRET. & subsannatio alibi addita, sed imprudenter atque infeliciter: terrorem effeminavit. Itaque hæc mea duntaxat velitatio fuit: ostendi prosterni hostem posse, quem sic vici: imò qui ferox præsulavit hostium signis, ut occumberet. Quid si dicam, occubuisse, priusquam procederet? Quem oppugnavit, prius victorem fecit: quantum scripsit, in spolia Apologistæ concessit.*

cessit. Hoc pulchrum est, confutari ab eo, quem protervâ censurâ vexas. In hostem, sed simul in telum irruit; tam fortis, ut citiùs caderet quàm dimicaret. Argumentum repeto: *De Responsione adversus Anticotonum communi Jesuitarum nomine editâ differuit*: sed rejectus ab eo, in quem differuit. Confer Apologiam cum Epistolâ, id est, flammam cum fumo, lumen cum umbrâ. Elisæ ac pulsæ semel criminationes, novâ in scenam personâ productæ fuere. Hoc egit CASAVBONVS, quod ANTICOTONVS egerat; sed ut audaciore schemate percelleret, latere noluit; ut extrema tentaret, prodigus famæ suæ fuit. Iterum igitur, Epistolam cum Apologiam confer, & serid, id est solito examine tuo utramque expende. Tu ille es, cui verum placet; ille

— *dignoscere cautus,*

Quid solidum crepet, & picta tectoria lingua;
ille, de quo verè possum dicere, VIR EST; deprehendes profectò talem Apologiam esse, qualem accuratissimi iudicii, candidissimæque mentis FRONTO DVCÆVS eam censuit; talem Epistolam, quæ non STRICTVRIS tantùm configatur, sed flammâ & fulmine pereat, vindictâ hominum, atque Dei. Quia homines lædit, seditiosa est; quia Deum, impia: culpa culpæ jungitur, pœnâque extendit. Ampliùs tamen peccare Auctor potuit; scribere

for-

fortasse ausus non fuit. imò ne repente tur-
pissimus videretur, petulantiaë cohibuit impe-
tum, & suspenso adhuc gradu ivit; in omnem
scribendi licentiam obstaculum nisi perpe-
tuum inveniatur, erupturus. Vale Vir Amplif-
sime, & amari humanitatem, coli à me virtu-
testuas ama, quibus Belgarum tibi animos
devinxisti. Lovanii, xvi. Kal. Quintil.
∞ . I O C . XII .

APPROBATIO.

*Scriptum hoc ERYCI PVTEANI, V. CL. atque Historio-
graphi Regii, vel ideo prælo dignissimum censeo, quòd in eo
eruditâ brevitate, Societatis IESV innocentia, eâ moderatio-
ne defenditur, ut præter Calumniatores nemo ledatur.*

GUILIELMVS FABRICIVS', Novio-
magus, Apostolicus & Archiducalis libro-
rum Censor.

Cum Privilegio BELGICÆ PRINCIPVM.

Signa.

Buschere.

AD

AD LECTOREM.

N O C terogo, LECTOR, ut, dum Sere-
 nissimum Magna Britannia Regem,
 IACOBVM veneror, reprehendi ISAA-
 CVM CASAVBONVM patiaris: & ab
 eo, qui Litteras virtuti & veritati mavult, quam
 ambitioni consecrare. CASAVBONVM, inquam,
 virum Clarissimum; sed non extra omnem ingenii
 aleam positum, postquam Philologia limites sprevit.
 Tantus enim ille non est, ut si quid scribendo peccet,
 extra censuram sit; si noceat, extra notam. nec tantu-
 lus ego, ut loqui metuam, si quid non sine publicâ ca-
 lumniâ proferatur. Omnium hostis est, quisquis urbi in-
 cendium molitur; imò quisquis vim Principi insi-
 diâsq; parat: & à quocumque repelli potest. Ecce
 CASAVBONVS molitur, CASAVBONVS parat:
 incendium Ecclesia & Reipublica Christiana, &
 quod mireris, è medio mari: vim & insidias Sacro-
 rum Principi, Pontifici inquam Maximo, dum
 Principes scilicet propugnat. Quia urbem nomina-
 vi, & Ecclesiam expressi; tu me hic civem LE-
 CTOR puta, Christianus sum: quia Principem dixi,
 & Pontificem explicui; tu me militem puta, Ca-
 tholicus sum; etsi non Pratoria, quod dici solet,
 cohortis: laxiori sacramento utor. Hominem igitur
 è Litterarum castris profugum, & iam stilo damno-
 sum, STRICTVRIS, velut telis, petii. Ingenium
 obieci, calamus acui, cum fortassis impunitatem si-

bi

bi adversarius promitteret. Redeat ad Litteras, & magnum etiam habebō; ad modestiam, & venerabor. Sed hīc iam quantum vides, scribi citius potuit, celerius non potuit. Quia superiori demum mense manum opera huic admovi, festinandum fuit: & admovi demum; quia & sero Epistolam vidi, & FRONTONEM ipsum, aut alium, hac militiā clarum exspectare cōpi, qui hostem conficeret. Ergo ne longiores ferocia ferias induciāsq̄e haberet, amœnam indulsi severitatem animo, & hostilem impetum enervavi. Ut breviter dicam: pro Religione, Pontifice, Societate steti. Triplicem enim causam & sic laborem una calliditas distinguit: & militiā exemplo malitiā cōsilia adversarii circumducunt; facilius Religionem destructuri, si Pontificem prosternant; & de hoc triumphaturi gloriosius, si Societas debelletur. Quid verò potissimum configam, scripturæ distinctio, & simul numeri in margine expressi indicant, qui ad editionem Londinensem referendi. Examina igitur, & ut magis Epistolam CASAVBONI damnes, totam vide: inter Apologiam & has STRICTURAS dices evanescere.

ERYCI PVTEANI
 IN
 IS. CASAVBONI
 AD FRONT. DVCÆVM
 EPISTOLAM
 STRICTVRÆ.

LSAACVM CASAVBONVM, Virum, si Litteras spectemus, magnum; si vitam morésq;, non malum, quid nunc tandem mutaverit, à quiete ad turbas, à Musis ad prælia, à modestiâ ad furorem deduxerit, suspicari malo, quàm dicere. Laudabit consilium, quisquis ferre fortunam suam non potest: alius morbum animi credet non sedati. Lugete viles jam Litteræ; scribere vobis hic alumnus desuit: & quantum mutatus!

* Αὐτὰρ ὁ γυμνώθη φάκων πολύμητις Ὀδυσσεύς.

Sed quid est? ut maximus esset, è solio decidit; ut nihil ageret, occupari in summis voluit; ut mirari jam cessemus virum, in PONTIFICEM surrexit, multorúmque vindicandam manibus veritatem pupugit. Omnes, omnes hîc vapulant, quibus prisca & erudita Pietas hostes conciliavit. Nequis injuriæ exemptus

A

esset,

* *Vilibus est prudens p̄anis exemptus Ulysses.*

esset, læditur ille ipse, ad quem velut Iudicem itur : lædit qui blandus est, & amicum sibi elegit, quem posset offendere. adeóne familiariter? Sed profectò hæc si libertas Amicitix legibus concessa, periit : & prorumpere ad injuriam calamus poterit, quoties conjunctissimus Vir aliquis, Clarissimúsque compellatur : ab ISAACO CASAVBONO FRONTO DVCÆVS, à Philologo Theologus, à profano sacerdos; &, si ultra comparetur, à deteriori maximo intervallo præstantior. Reliquum est, ut aut non fuisse amicum DVCÆI CASAVBONVM dicamus, cùm esset; aut si esse non desierit, ab homine ingenuo & probó hujusmodi scribendi modum alienum esse. Itáne è Gallià in Britanniam navigari non potest, nisi ut candor fidésq; deserantur? Enimverò amavit hic homo, ut odisse posset, quem cœperat fallere; Litterásque didicit, quibus abuteretur. Si rectè examinamus,

Alter à manu fert lapidem, panem ostentat alter à.

EPISTOLAM scribit, ad DVCÆVM mittit : non amicam, ad Amicum. Titulum inspice, panem ostentat: argumentum scrutare, lapides occultantur. In Deum, in Ecclesiam, denique in Societatem universam qui iniquus & contumeliosus est, non esse in DVCÆVM non potest. Magni corporis hoc quoque membrum est: quamcumque plagam Societati Epistolographus infert, DVCÆVS sentit; aut si hoc agitur, ut divisum à reliquis sensu & animo credamus, optimi & innocentissimi viri fama majori vulnere deformatur.

Sed quanti hanc Dissertationem facere debeant, qui non legerunt, vel qui titulo contenti, pulchrum & supra censuram omnem habuère, quidquid CASAVBONVS exararet, ipse fatetur : INVITVS, seu COACTIVS

CRVS edidit, contra animi sui sententiam egit, id est, damnavit quicquid scripsit. Non potui sanè mirari satis, cùm id in litteris ejus legerem, & tanquam in excusationem promptum, in litteris, quæ ad ipsum quoq; FRONTONEM missæ, servilem eorum conditionem repræsentant, *qui apud Reges vivunt*. Ergo in Britannia libertatem CASAVBONVS amisit? & miser est, ubi felix esse debuit? ecce Principem jam suum accusat ac traducit: coactum se conqueritur. Id, inquit, *si affirmasti mihi credere non vis, candorem meum utique non nosti*. Nos credimus, & candorem nihilominus tuum desideramus: cùm edi passus, quæ ne scribi quidem debuissent. Si tamen *non tuâ voluntate, sed alieno jussu* (lubet enim verba tua sequi,) quid nisi stramentum expectamus? Limpida & perennia omnia naturâ suâ fluunt. Turba & concute dolium, quicquid promes, fæculentum erit: coge animum, infelix sermo etiam sub fuce morbum indicat. *Malè respondent*, ut ille ait, *coacta ingenia*. Et quid verbis opus? ad Scriptum provoco. expendant docti, prudentes, sedati; & nomine, & ingenio, & modestiâ dicent Auctoris indignum. Bone Deus! quis crederet tam imprudenter, tam malignè, tam turbidè scribere CASAVBONVM potuisse, nisi foetum ille suum, aut potiùs Calumniæ abortum agnosceret? Sibi & famæ suæ injurius, quantam inurere notam Ecclesiæ & Societati invitus studuit, scribendo accepit. Cùm ignem accenderet, & flammam adornaret, in fumo conatus hæsit. Nam profectò caligare debuit, qui, ut maximè iniqus esset, invitus prodiit. Invitus, & sic infelix. Ad malam causam hoc quoque accessit: perperam egit. cùm pugnam capesseret, adversarios non expendit;

cùm arma tractaret, miles nondum erat. Vt omnino dicam, Aries emissus in torquentem rediit, & Auctorem vulneravit: qui spicula vibrabat, verba dedit; ut maximè læderet, pulverem excitavit; ut Pontificem obrueret, convicia sparfit.

O Reges, plus jam quàm parricida fecit, qui sic servare voluit: induxit scelera, ut pericula tolleret. Si rectè calculum ponitis, destruit potentiam vestram, qui sic asserit: & ad turbandam Gallia in primis ac deinceps Europæ pacem hæc amentia tendit, aut ut leniori vocabulo efferam, stili ingeniique immodestia.

Vos quoque quotquot estis, ô cordati, & Christianæ quietis studiosi, vos inquam appello, ad vestrum tribunal quæcumque dicam deferò, ut judicetis. Videte quæ CASAVBONVS scribere sustinuit, ut invitus ederet: conferte quæ ego opponere, ut turbulentum coërcerem: venena & pharmacum, maculas & spongiam, caliginem & STRICTVRAS. plus accusabitis hominem, qui invitus ad malitiam venit; quàm laudastis hæctenus, qui modestus fuit, quamdiu peccare præmio non potuit.

TECVM igitur nunc ago, CASAVBONE, & quam dedisti omnibus Epistolam, verbis conviciisque lacinosam, obiter PERSTRINGO. In antecessum verò, ne tuus, quid peccares, FRONTO nesciret, culpam deprecas. Et quæ excusationis summa? *Perutiosum Dogma (DE POTESTATE PONTIFICIS,)* & *Exitibilis doctrina Auctores acrius fortassis aliquid dicere coegerunt.* Quid dixeris hîc quoque ostendis, cùm excusas. Sed ô lenem hanc acrimoniam, & salem merumè vicino mari hauustum! Dicis ea quæ sine horrore non legimus, & verborum

im-

impietatem audacissimo veneno imbuis. Omnino ita est,

Malus ubi bonum se simulat, tunc est pessimus.

Vulnera infligis, innocentissimos passim viros dissimulatâ rabie distrahis, denique ut Regibus parcas, in Ecclesiæ tamen Magnatibus purpuram laceras.

Iam quâ inclementiâ ac pænè feritate in Apologiam incurris ! Felle, non aceto tibi pectus acre est: quod hausisti, reddis. Sed Veritatis negotium tractari virtutis sermone debet: is rectus est, & innoxia libertate se insinuat, cum aculeo blandus, cum severitate amabilis: uno dicam verbo, * γλυκυπικρίατ *habet.*

* Dulcem amarulentiam.

Tu quid? De iis, quæ ad Principum jura, dignationem, securitatem, salutem denique & vitam pertinent, loqueris: an ut acer? imò ut malignus & amarulentus sis, & committere planè possis quod negas. Credemus igitur, quod ais, *simplici te animo scribere, non odio aut obtrectandi studio impulsus*: credemus, *ab pestilente hoc morbo, nimis bodie latè grassante abhorrere*. Credemus inquam; nam quicquid hujus legitur Epistolæ, invitus edidisti. Bene est: sed si sic pergitur, quisq; pro libidine suâ grassari stilo poterit, & culpam necessitati ascribere: Sub alieno imperio vivo, in hanc arenam detrusus sum. Imò bene est: facit hæc Epistola, ut vires liber Apologeticus habeat, adversus Anticotonum salubriter emissus, qui certè non confutatur. Facit etiam, ut jam intelligamus, quod tu pro affectu tuo optas, *nihil ab inimicis præter calumnias & ficta crimina Societati objici.*

PAG.

4.

5

5

Hoc etiam te interrogo: Si totum damnas librum adversarii tui & antagonistæ, cur paucissima examinas? Satis habuisti, agitatum illam scilicet De Pontificis Maximi potestate *Quæstionem turbido atque*

- 3 seditioso calamo vexare: quasi (ita scribis) erga Reges & Principes præpostero quodam Religionis zelo parum æqui Iesuïtæ essent, & jura ipsorum ac dominationem alienæ potentie amplificandæ studio, multimodis, quoties se daret occasio, scriptis, factis, irent imminutum. Aberras à scopo, & jam acer esse incipis. Sed revera, prodis hîc ingenium; & nequis deinceps nesciret, quod pondus caussa haberet, quam ut deltrueres, videris propugnare, à Calumniâ
- 6 ordiris. Itaque non in errore DVCÆVS, cui Apologia
- 6 placuit: sed tu in morbo, qui negas, aut ulli Principi, aut cuiquam omnino placere eam sic scriptam posse, qui Principi suo & dignitati, securitati que ipsius optet esse consultum. DVCÆVS optat, nos optamus: librum tamen rejicere non possumus, nisi à recto judicio recedamus; nec veritati litare, nisi nefandas calumnias, non sine horrendo scelere in Societatem I E S V ab Anonymo contortas, detestemur.

- Nunc quod de te ipse fassus, amico impingis: Cùm
- 6 Apologiam laudaret, non tam judicium suum secutum, quam alienæ voluntati obsecutum. Imò & judicium suum secutus est, & alienæ tamen voluntati obsecutus: à Symmystis suis non dissentit: imò sic non errat, quia non dissentit. Vides igitur, quo fructu similem tui DVCÆVM facias; ut servum dicas, ut candidum probumque; neges. Et laudas tamen, tanquam publicæ tranquillitatis
- 6 studiosum, subditum * φιλοβασιλεια. quo fine? ut & virtutem, & modestiam, & pietatem lædas. quasi dicam, & mirum dicam; ut offendas, quem diligis. Planè per amici pectus hostem Societatem petis.

* Regis amantem.

- 7 Quid præterea? hac occasione, in Controversias scilicet ante pauca secula natas, nostro hoc acerrimè agitatatas, quæ ad jura Principum pertinent, incurris. Breviter: ut exulceres.

ceres. *Exitiabilis* (formula hæc tua solennis) *doctrinæ*
auctores defensorésque arietas: & licet? bonæ doctrinæ
 infestus. Sic verò, ut opinionis petulantia scutum in-
 veniat, ad Serenissimi Potentissimique magnæ Bri-
 tanniæ Regis nomen confugis; tantò confidentior,
 quantò facilius ille tutissima religiosæ potentia con-
 filia amplecteretur, nisi tu quoque obstares. Sed mo-
 ve, quantum potes, seditiosum calamum, bellum
 summo Pontifici infer; nos tamen, quem liberalissi-
 mum eruditionis tuæ Mæcenatem nactus es, stilo ve-
 nerabimur; ejus Virtutem, Doctrinam, Majestatem
omni maximarum exquisitissimarumque laudum genere, quibus 2
 dignissimum scribis, extollemus. Rex est, & hoc satis
 esse poterat: * *ὁ βασιλεὺς ὡς θεὸς ἐξ ἀνθρώπων.* Divinæ acce-
 dunt dotes animi ingeniique: nostrum putamus quo-
 que, qui sic eminet; & non jam hominem in homine
 suspicimus. Ergo quia Rex quicumq; * *διοτρεφής;* Chri-
 stianum quemcumq; * *φιλοβασιλεία* facimus: quia Ma-
 gnus IACOBVS possidet quoq; quod pauci Reges; tri-
 buimus, quod singularis ille diadematis splendor pur-
 puraeq; dignitas merentur. Atq; hunc affectum Ca-
 tholici sumunt; illi, qui summi PONTIFICIS potesta-
 tem sacrosanctam habent; illi, qui Societati IESV fa-
 vent & addicti sunt; illi, qui Apologeticum adversus
 Anticotonum toto CASAVBONO majorem censent. So-
 cietas ipsa (tollite calumnias & criminationes tan-
 dem, ô exulceratæ mentes) Reges Dominosque terra-
 rum amat atque veneratur. annon audacter efferam?
 quicquid facit, impetrat; reddunt Reges, quicquid
 accipiunt. Reges, sed Catholici, sed Ecclesiæ veræ ve-
 ri filii, & qui se Pontifice minores gerunt, sic maximi.
 Non recenséo. Suspice cælum; in oculos, ut summa
 sunt

* Rex ve-
 lut huma-
 nus quidā
 Deus est.

* à Iove
 nutritus.
 * Regis a-
 mantem.

funt astra, statim incurrunt: lustra terram; eminere ac florere videbis regna, in quibus aliquam partem Societas facit; imperio tamen subdita, & prompta ubique pro incolumitate suorum stare, excubare, imò perire Principum.

Quid igitur? ut omnia ego Magnæ Britanniae Regi Felicissimo, Sapientissimo, Clementissimo tribuam; nihil certè Majestati ejus detractus sum, si pro Religione, pro Societate, pro concordia publicâ loquar; nihil in causâ peccaturus, si à CASAVBONI temerariâ censurâ multorum innocentiam vindicem. Concedet hanc ingenio meo libertatem, qui, ut in maximâ Fortunâ Doctissimus esset, suum excoluit: cum Veritatis audiet patrocinium, magis magisque nominis sui gloriam propagabit.

Felicissimum dixi; sed quia verè potui: divisa hactenus regna & scepra admirabili Dei beneficio copulavit, & nunc circumfusum undique Oceanum, velut alter Neptunus novo Tridente temperat.

Sapientissimum verò; & verè iterum: ostendit enim, bene cum populis rebûsque publicis agi, si Reges ipsi, Platonis oraculo, darent operam Litteris, atque Philosopharentur.

Etiam Clementissimum; & pari fide: prorsus, ut omne videatur genus virtutum amplexus, quia quod maximum in homine, augustissimum in se fecit: ne in vindictam quidem optimæ parentis, & post hominum memoriam illustrissimæ sanctissimaëque Principis, atque eò infeliciùs necatæ, sceprum cruentavit. Utantur hoc exemplo, qui crudelitatem proscribunt; & persuadebunt omnibus, unicum mitissimæ naturæ specimen hunc Regem effulsisse. Ignoscere

potuit, cum pænè immanitate uti: tulit & perpessus est; neque hoc satis: promovit ad honores ornavitq; quos quoties adspiceret, verè hostes & parridas poterat appellare. Sic non sine maximâ virtute stimulantis alioquin ille igniculus animi repressus est. Regem igitur, quisquis pro veritate, pro innocentiâ loquetur, non offendet: ille potiùs, qui hoc ipsum agit, quod se negat agere; qui, ut efferat tamen quod audire debuit, *in deteriorem partem interpretatur omnia, & in male mentis argumentum rapit.*

Quid tu ais? *Salus Principum & apertâ molitione & per cuniculos in discrimen adducitur, quia Dicta quaedam & Sententiæ nonnullorum è Societate ab Apologistâ defenduntur? Quæ illa Dicta & Sententiæ? pulchrè & tuo penicillo depingis: Vnicum esse mundi universi Dominum, unicum Vice-deum, unum Imperatorem, unum Regem, unum verè Principem, Pontificem nempe Maximum. Quid præterea? Reliquorum falsam esse imaginem Principatus. Quinimò, Hos, si parum morigeros ille habeat, sive in Spiritualibus, sive in Temporalibus, ipso jure, etiam ante prolatam sententiam, vel certè statim à prolatâ sententiâ, illâ quoque falsâ imagine Principatus excidere. Et plura hoc colore promis, sed ut deformes. Siccine acturus hanc fabulam? Etiam miserabili cothurno IOANNEM Regem Navarrae inducis. Scilicet Iesuitæ, cum nondum essent, instigare Pontificem potuère (tu Iovem Capitolinum impio scommate appellas,) ut in terrigenas fulmen suum vibraret; & qui triginta deinde annis loqui in Societate adhuc non cœperant, clarâ jam tum atque altâ voce (sic scribis) contendebant, CORNVA QUÆ VINCATQUE TVBAS. Si omnino exprimam quod ingeniosè designas, contendebant, IOANNEM Navarrae Regem è solio detrahendum, &*

tanquam piacularem victimam finibus ditionis, aut etiam è numero viventium esse exterminandum. Sed benignè tamen agis, quia sic lædis: cum adversariorum laude nugari incipis. Crevit retrò tam gravi pipulo Societatis antiquitas, tantumque ferè jam annorum origini adjectum est, quantum ego vixi.

Ergo disputabis tu nobis hanc caussam De Potestate Pontificis, quam ut proponeres, errare, & simul calumniari debuisti. Neque etiam à IULIO II. ordiris (altior hæc plaga esse potuit, postquam ab anno statim ∞. 10. Societas accusari:) GREGORIVM VII. crudelitatis idéam non obscure appellas, atque tum temporis hanc de infinitâ Summi Pontificis potentiâ mirificam doctrinam viguisse. Adde hoc quoque: Quia simul Iesuitæ fuère. Potes: semel enim jam fuerunt, cum non essent: & toties erunt, quoties Pontificem proscindes: hunc GREGORIVM, & priorem quemvis, atque ipsum, si libuerit, PETRVM. Sic verò tutò dicturus, omnium munus esse, *Dominationis suæ causâ calum terræ miscere, & universam Europam cædibus & parricidiis implere. Addis enim:*

Hoc videlicet non obscure BARONIVS significavit. Ac deinde: Cardinalis verò BELLARMINVS quantum in simili negotio urgendo sudarit, quantâ contentione & studio negotium gesserit, tot editæ ab ipso lucubrationes, tot libri abundè testantur. Quorsum ista, nisi ut cædium ac parricidiorum auctores facias, & immanissimos humani generis hostes, quos accusas? E quo pectore ista manant? ubi pudor, ubi candor? Nisi furorem dicam, nimis leniter de effrenatâ hac scribendi licentiâ iudico. In Viros optimos, lenissimos, sanctissimos quid nisi virus effundis? Tu hîc ipse sævissimus es, & plus jam scribis

scribis, quàm accusas: verbo, vulnera sunt; hostes habes, quibus dissimilis es; & in calumniam calamum acuis. Itane de Pontifice loqui nō potes, nisi ut impietatem effundas? nec Cardinales compellare, nisi ut scelera objicias? Si Christianum te nescis, hominem cogita; & in scriptis tantorum virorum siquid non ad tuum gustum, citra furorem nauseam indica: medelam promittimus. Colore sanguinis vinum vides, & languinem exhorrescis: Potestatem audis, & cædes atque parricidia inclamas. quia malam adfers mentem, etiam extra discrimen metuis: & quia in Cardinales Illustrissimos delinquere ausus, veste jam terreris; adeò, ut quicquid rubeat, cruentum putes.

Hæc quoque purpura est, agnosce; sacra est, veneraræ; sed omni sævitiâ & barbarie spoliata, si bonus accedis. Atque in ipso summo Pōntifice, re-ctum modò iudicium adfer, tranquilla omnia, & paterno affectu magnifica sunt, quæ in superbiam & dominandi libidinem à seditiosis trahuntur. ut multa complectar, insignia noménque Dignitatis reverearis potiùs, quàm Potestatis verearis. Verearis tamen, servi si ingenium malis, quàm filii assumere; & odisse pergas, quod destruere non potes.

Hoc agis verò, & ex eodem velut albo accusas *Martam Neapolitanum, infrunitum*, ut appellas, *hominem*; tum ejusdem doctrinæ *Alanum, Sanderum, Philopatrum, Treshamum, Carerium, utrumque Bozium, Mosconium, Mancinum, Pefantium, Verunam, Simancham, & innumeros alios quæ Iuris Canonici interpretes, quæ Theologos.* Ergo tot ac tantos audes petere? expende vires tuas: multis certare temerarium est: μή δ'Ηρακλῆς πρὸς θεό.

11 Sed obsecro, quos petis? an & hi è Societate sunt? suspicari poteram; quia *instar omnium* BELLARMINVM habes, nisi quòd BARONIVS præeat. Imponis tamen. De Potestate Pontificis quicumque scribunt, non idem scribunt: tu tamen promiscuè quoscumque censes. Societas etiam à plerisque istis diversum sentit, & in molliorè potiùs sententiam inclinat. Pulchrè igitur, *Instar omnium*. BELLARMINVM esse. scilicet, in BELLARMINO omnes posse debellari, Iesuitas, non Iesuitas. Perstringamus.

12 Scriptit ille adversus BARCLAIVM *De Omnipotentia Pontificis*: placet formula: ergo (tuo sensu, meis verbis dicam) *Gallia Regem victimam fecit. Quid ita? Parisiensis Curia Patres eum librum censurâ suâ condemnârunt.* Scin' quomodo? ne condemnarent. Sed obsecro, Edictum hîc Regiû cur dissimulas? an ut nescirent omnes, quod publicè Lutetiæ actum est, & à Christianissimo LVDOVICO XIII. Magnatum consensu, anno ∞. 100. x. pridie Kal. Decembres constitutum? Ergo credemus condemnatum esse librum, qui nullâ adhuc pœnâ legitur; credemus, callidum CASAVBONVM fuisse, ut aliquid diceret. Pellem vulpinam sume, & etiam veste ingenium loquere. tuum enim nisi jam astum sciant omnes, ignorent BELLARMINVM crudelem esse. Sed esse, pergis ostendere:

13 *Adversus Serenissimum Magnæ Britannia Regem scribit: Injurandum Fidelitatis à Regis Subditis præstari non vult, quia id illi videatur aliquo pacto Summi Pontificis omnipotentia repugnare; in quo peccâsse, ut quidem illi placet, fidem Catholicam sit abnegasse, & appellatione Christiani sese indignum reddidisse. Quòd ad scriptionem attinet, causas habuit; & simul ostendit, quâ tu modestiâ uti debeas,*
cùm

cùm extra septa infaustum ducis calamum, & Pontificem oppugnas. Quod ad Iusjurandum, calumniari noli; etiam adversarios omnes noli *vel rei ignaros, vel meros Sycophantas* appellare. Censuerunt viri gravissimi doctissimiq;, quibus hoc negotium datum fuerat, ut Britannicum istud Sacramentum diligenti examine expenderent; censuerunt inquam, Auctoritati & Potestati Pontificiæ, divino jure concessæ, prorsus repugnare. Id deinde libris multorum confirmatum est, multarum Academiarum censurâ expressum, ipsius deniq; Pontificis Maximi Brevibus declaratum, Non posse ejusmodi *Iusjurandum Fidelitatis* sine Fidei detrimento à Catholico homine præstari. Hæc expende, & aliquando ad verborum saltem modestiam veni.

Atqui doctrina hæc, ais, (De Potestate Pontificis) quam sit Principibus metuenda, evidentissimè docent, tot intra paucos annos aut patratæ Principum maximorum cædes, aut tentatæ; tot proditiones novæ, inauditæ, quibus nihil simile priora ulla secula viderunt. Et nobis Principum salus Sacrosancta: cædes proditionesq; detestamur. Sed quid istud? nihilne simile priora ulla secula? & tamen hæc doctrina, vel te invito priorum quoque seculorum fuit. An hoc nescis? quid igitur scies? BELLARMINI librum adversus BARCLAIVM vide; scire poteris, quod jam nescis. De Doctrinâ verò fileo: de cædibus Principum quæ frons affirmet? aut rudis es & puer, aut plures cruentâ morte sublato legisti Reges, quam spectasti. Scilicet, priusquam tu eras, Saturnia regnarent? Gravi hoc nostrum injuriâ seculum oneras: crudelissimum facis. Non malignis tantum, sed & imperitis id vitium oculis inest; accusant quicquid

præfens est. Quid opus longiùs ire? ipsam Galliam tuam, sed alio ævo lultra: libros consule; & fatere obvium fuisse, quod aut ignoras turpiter, aut dissimulas nequiter. Nec opus est verbis. Gregorius Turo-nensis hunc tuum sive errorem, sive malignitatem confundit.

Frustra igitur ad vomitum redeas, & crudelissi-mum nefandi Regicidii scelus in Pontificem detor-queas, aut Societati adscribas. Te ad te duco, consci-entiam ego tuam interrogo: INVITVS hoc etiam pro-mis, quod ipse tibi scio, persuadere non potuisti? Si-cas damna, quas vesana Knoxi lingua, Buchanani penna, Godmanni doctrina (ne plures recenseam) acuit. Detestare linguam, pennam, doctrinam, quæ pestilenti furore validæ, turpissima scelera & ne-fanda parricidia hominum mentibus inculcant. A quibus Principes sibi timere debeant, ipse Serenissi-mus Rex IACOBVS Præfatione Monitoriâ nuper edocuit: *A Puritanis non solum à nativitate continuo vexa-tus fui; Verum etiam in ipso matris utero propemodum extin-ctus, antequam in lucem editus essem.*

45 Ergo quòd de altâ firmâque persuasione mentis, quam Stoïci πρόληψιν appellant, addis, tam ad rem fa-cit, quàm à D. Ambrosio libidinosos reprehendi, ut credamus, Catholicos parricidas esse: quàm olim multos fortiter aut sceleratè fecisse, ut hodie strenu-um CASAVBONVM dicamus esse, quia in Societa-tem calamum stringit; aut Castellum aliquem à præ-ceptoribus ad scelus instructum, quia Regis vultum infesto ferro vulneravit. Nebulæ in pariete. Cur igitur Herostratum producis? scilicet & hic Catholi-cus fuit, quia Dianæ fanum incendit. Cur Arriam
nomin-

nominas? scilicet in Societatis ea scholis constantiam didicit, quia dicere potuit, *Pate non dolet*. Quid alios recenses? vin' dicam? ut fatearis tantum, peccasse mortales, antequam Societas esset.

Iam & *alia illa femina* (sic appellas) fortassis eadem 16
 BARONII & BELLARMINI doctrinâ consceleratam mentem habuit, quia cum ad mortem viam quæret, adverso parieti caput ingenti impetu impexit. Sed quid ais? Alia femina fuit? Fuit eadem illa Arria, & hoc credere Plinio potuisti, lib. III. epistolâ XVI. Ait enim ille, geminum ejusdem animi robur comparans, clarius fuisse in Pæti uxore illud, *Pate non dolet*: at majus, Duram quætere ad letum viam, si facilis negaretur; caput in parietem illidere, & ostendere, se posse, imò velle mori. Sic eadem hæc femina & Maxima, & Clarissima, sed diverso facinore fuit: Maxima, cum ostendit, se suam esse, uno verbo, Arriam esse, & quod vel morte gravius, posse pati: Clarissima autem, cum, ut ad constantiam maritum animaret, suum ipsa pectus feriit; cum cruentum tradens pugionem, ut fortius adhuc loqueretur quàm fecerat, vocem hanc vulnere addidit, *Pate non dolet*. Plenius in Martiali:

*Siqua fides, vulnus quod feci non dolet, inquit;
 Sed quod tu facias, hoc mihi Pate dolet.*

Error hic igitur Historiæ, sed profanæ, & exiguus est; qui in novo jam Theologo gravis esse non potest. Effugium quoque ostendo: aliam aliunde nobis feminam erue, quæ, quò sibi gravem vitam adi- 16
mat, caput in parietes impingat, quia alia ad letum nulla patet via; & verba tua patiemur.

Hoc

Hoc tamen impræsentiarū tibi persuadeas velim, etiam à non Theologo sciri, parricidium citra sanguinem esse posse, cruentā mente, purā manu: quod tu exprimis, *Hunc certum esse parricidam, cujus animus doctrinam parricidiorum magistrā semel imbibit.* & in antecessum explicas, *Tunc, tunc scelus contrahi, quando incipit mens doctrinā MARIANÆ, aut similitum illius corrumpi.* Quod tendas video, & quos similes insinues; sed sufflaminandus es. Interim, scelus quodcumque, quoties cogitatum, maturum est; quoties designatum, perfectum est. *Sic latro est, scribente Seneca, lib. v. de Beneficiis, etiam antequam manus inquinet: quia ad occidendum jam armatus est, & habet spoliandi atque interficiendi voluntatem. Exercetur & aperitur opere nequitia, non incipit.* Amplius dico, *Ad pœnam sufficere, meditari punienda: ut ad laudem satis est, conari prædicanda.*

Qui igitur meditantur punienda? Exprime, exprime; parum est impudentem esse, si injultus fueris; & in nomina injuriam aperi, quam animo designasti. Cogites, an nomines quod potest lædere, turpis es. Et quia jam MARIANAM, illiusque similes accusasti, quia *Alastorum Venenata & Satamica scripta* pro modestiā tuā expressisti, ad rem veni. Scire velim, quos parricidali doctrinā cruentos ad pœnam deposcas. MARIANAM referunt? nihil adhuc dicis, & multum tamen peccas. Alastores sunt, qui *parricidia Principum suadent atque etiam laudant?* promovet gradum. Paululum adhuc si frontem robores, nullum calamus impedimentum inveniet. Audacter igitur. Theologi Societatis IESV sunt: quia doctrinā suā *Principum occidendorum auctores sunt*, & HENRICVM III. imò HENRICVM IV. Reges Christianissimos occiderunt. Iam

Vir

Vir es, nominare scelus audes. Nominas enim, cum sic ostendis. Quid præterea?

Serenissimo Magnæ Britannia Regi horribili facinore insidias struxerunt; quod sicâ perfici non poterat, pulveris violentiâ machinati sunt. Hæc summa est, & in eo jam sudas, ut quemadmodum hanc invidiam apud IACOBVM Regem multorum malignitas Societati excitavit; ita tu nunc apud omnes omnino mortales eam confirmes. Sed quid est? ut malè de te ipso, pessimè de Rege merearis; fucum omnibus, injuriam Societati facis, & prostitutâ Amicitia fide DVCÆVM tuum oppugnas.

Redeo isthuc: Theologi Societatis sunt. Iacta est alea: recense. Primus est PETRVS RIBADENEIRA: sequitur CAROLVS SCRIBANIVS; tertius, ROBERTVS BELLARMINVS Cardinalis: quartus, FRANCISCVS TOLETVS, pariter Cardinalis: quintus, MARIANA: sextus, EMANVEL SA: septimus denique, ANDREAS EVDÆMON-IOANNES. Quæ in singulos effundis, inspiciam obiter, & longam verborum acrimoniam in os auctoris retorquebo.

PRIMVS RIBADENEIRA excipere ructum debuit, sed blando quodam odore, & adscititio fucò suffusum. Placere studes, ut noceas: & in auspicio criminationū humanitatem profiteris, ut venenum tegas. An clariùs dicam? laudas viri ingenium, ut calumniaris. *Non suavit*, inquis, *parricidia Principum aut etiam laudavit,* 20 *per se quidem* & * ἀπλῶς. Quid ita? Neque enim in mentem * *simpliciter.*

RIBADENEIRÆ *venire unquam potuit facinoris tam exsecrandi.* Certè non potuit: in hoc verus es. non tamen tuo verbo, ἀπλῶς, & ut benignus sis, quia non persistis.

Redis ergo ad ingenium, & remotâ personâ, promiss

20 mis quantum latuit. Negari non potest, datam esse occasio-
nem suspicioni haud injuste; quasi eorum saltem Principum cae-
dem non improbaret, qui gratiâ Pontificis Maximi quoquo mo-
do exciderint. Strictim respondeo: negari potest. Quas
20 rationes adfers? Quia non obscuram, inquis, significatio-
nem dedit, HENRICI III. dirisissimam eadem se probasse. Per-
ge * *Falsò
ratiocina-
ri.* * παραλογίζεσθαι: Quia etiam parricidæ tartareific meminit,
ut propius multò absit à laudante, quàm à detestante; quod in
Sectatore IESV non immeritò aliquis demiretur. Et perge:
Quia Principi, quem perditissimus Monachus, proprius subdi-
tus per immane scelus occiderat, ipse professione Theologus ma-
ledicit: Principi, inquam, mortuo, quod vix ab immanitate
barbarâ queat excusari. Dicis, quod jam à Calumniato-
re dictum erat: an & ego quod ab Apologistâ confu-
tatum? Ita, audebo. Nam ut similem me ei dicas, in
quem insurgis; nunquam evinces tamen, Parricidia
hoc sermone aut foveri, aut doceri, aut insinuari. tu
certè, qui Attabas Numenium sequeris, vide an à con-
ditione Calumniatoris Anticotoniani Anonymi in-
genium separes. Quid igitur? nodum stringam; Obe-
liscolychnium inferam, veru & lucernâ utar. Nam
detegenda hæc malitia est, & simul confodienda. RI-
BADENEIRA parricidæ ne meminit quidem; & audes
laudantis crimen objicere? Depronio verba, quibus
universa sententia conclusa est; ut æquus prudensque
Lector suspecta habeat, quæ cum convicio videbit
scripta; serioque intelligat, nihil interesse, CASAVBO-
NVS, an quis è trivio Barbarus scribat, si pari malitiâ
caussa instructa est, & animi laborant. RIBADENEIRA
in ista verba: *Perniciosum humane prudentie consilium, & ne-
faria Politicorum calliditas, anno post Virginis partum ∞. 10.
LXXXVIII. in Blesensibus Comitibus HENRICVM Guisæ Ducem,
& LVDOVICVM Cardinalem ejus fratrem, fortissimos & Cla-
rissimos Principes crudeliter sustulit. Sed quoniam hoc consili-*

um, quod à Politicorum & Machiavelli scholâ prodierat, cum divinis legibus pugnabat, factum est, ut anno necdum decurso, æquissimus sceleris vindex Deus à cædis auctore meritisimas pœnas exigeret. Cedò, ubi hîc Monachus, cujus memoria colitur? ubi parricida, qui laudatur? Expunge calumniam: nullum certè hîc facinus est, quod in Sectatore IESU meritò aliquis demiretur. At Regi maledicit: quid amplius? jam mortuo: deniq; homo Theologus. Figo radicem compositi hujus sermonis: Non maledicit. Crimè Politicorû calliditati & Machiavelli scholæ assignatur, cui aures Rex præbuit: qui malum consilium amplexus est; mentem, imò oculos cruentavit. ergo vindicem Dei manû sensit, & quia cædis auctor, pœnas dedit. Estne hoc maledicere? estne hoc immanitate Barbarâ debacchari? Lege Apologistam, & discite, sine scelere Regicidii numinis vindictâ nominari.

Sed altera difficultas hîc superest. RIBADENEIRAM, ais, excusat Auctor, & furore illorum temporum abreptû. Deinde, abreptum esse, supercilio plusquam theologico objurgas; videlicet, peccare unumquemq; graviter, qui furorem aliorû sequitur; gravius Theologû illum non è multis; gravissimè è Societate aliquem. Nisi hoc est à semitâ deflectere, poterimus deinceps rationes omnes differendi confundere. Magnû facinus! tanquam arborem sternas, si ramulum convulseris. Nugæ: hoc est, quod dicitur, extra oleas ire. Ut concedat Auctor, ratione tēporû aliquid de Rege in vulgus sparsû, & à RIBADENEIRA creditû sive expressû, quod opportunû nō esset; negat tamen propterea sequi, eum cædem Regis cōprobasse. Hæc linea premenda erat. Tu omisâ hyperâ pedè sectaris, & nescio quam laciniâ apprehendis. Fallaci calamo oppugnas quod concessû est, & extra causâ esse potest. De Rege atq; regicidio dicendû erat;

tu BELLARMINVM arietas, & ad furorem temporum abis; atque interim vocabulo abuteris. *Furorem* vocas *temporum*, quem Apologifta injuriam. Aliud est, *furore abripi*, & *furorem sequi*: aliud, *injuriâ decipi*. Quid igitur? *Publici furoris*, id est, *totius conjurationis approbator, fautor, & fax præcipua* BELLARMINVS fuit. Scilicet, *quia Lutetia per illos annos egit*? Vocabulorum ego hîc furore non abripiar: in re nisi fallis, Religionis ratio, & rerum status persuadere BELLARMINO potuit, ut partibus Confœderatorum faveret: non ut Rex occideretur, quemadmodum tuus hic elenchus est; sed ut Hæreticorum insanæ molitiones frangerentur. Siquid ultra fuit, & furoris appellatione debuit efferri, BELLARMINVS certè non probavit.

Iam de Pontificibus duobus, ut *nihil dicas*, se ditiosè loqueris: *Ab his funestissimum illud Patriæ furentis incendium conflatum*. Auden'?

* *Ein care,*
nequis Gra-
corum ex-
audiat istû
sermonē.

* *Σίγα, μήτις ἄλλοις ἀχαιῶν τοῦτον ἀκούσῃ*
Μυθόν.

Profectò ita est; nihil unquam dixit, qui mentitus est: sed ego ut omnia dicam, infra responsum audacissimam calumniam habebò. Atque hoc Heroïcum est: torisisti jaculum, & fugis: imò

AD *Amphitheatrum Honoris* venis, tanquam gladiator pugnaturus. Cautè verò & circūspectè: quem petis, Hercules est: tanquam conchylium discerpèris. Lædi ille non potest, nisi ut tu pereas. Sed subeunda hæc alea; in arenam progressus es, & Adversarium concitasti. Pugna igitur, ego post STRICTVRAS etiam spectator ero: pugna, & tuo infortunio aliorum petulantiam cohibe. Magnus sis, & vel Hector ipse; Achillem invenisti.

Inte-

Interim tantopere noli Apologistæ insultare. Scire potuit, CLARVM BONARSCIVM per Anagrammatifimum esse CAROLVM SCRIBANIVM: dicere hoc etiam, In Societate neminem CLARI BONARSCI nomine appellari.

Sed quæ hæc tua censura est? *Rudem & stipitem esse, si quis ab eruditione Amphitheatrum laudet.* Vide ne unus videaris vel eruditi, vel Latini nomen tibi assumere. Triumphas igitur. scin' quomodo? Victoriâ jactas, & adhuc *litem* agnoscis. Iudices qui erunt? FRONTO 22
DVCÆVS, & ANDREAS SCHOTTVS. Scilicet hic uterque 23
scriptionem SCRIBANII, *illam, ut ais, Amphitheatralem,* 23
velut Histrionicam verborum ampullatorum congeriem, ex Apuleii Asino, & aliis præcipuè Africanis scriptoribus, nullo judicio collectam condemnabunt? Hic uterque scriptorem ipsum, tanquam *melioris omnis doctrinæ pus atque venenum despuent?* Injusti & iniqui tuo exemplo sint, & stateram transgrediantur. SCRIBANIVM esse *virum multæ lectionis,* hîc jam credere, & efferre potuisti: *humanum quoque,* nequaquam subticere. A multâ lectione & humanitate ipsâ pus & venenum profluere melioris omnis doctrinæ, Barbaris Potitiis, atque adeo hostibus Litterarum persuadeas. Nosce, nosce penitus hostem tuum: quicquid laudare poteris invenies, quicquid metuere. Laudes inexhaustum ingenium, igneum æthereumq; animum, virum totum cuicumque scriptioni & simul functioni parem, judicio prudentiâque admirandum: metuas virtutem, probitatem, pietatem, & quicquid dignam famâ doctrinam facit. In Amphitheatro quid horrorem accusas? Ut fortis esset, mollis & formosus esse non debuit: & quia in certamē venit, vincere maluit, quàm placere.

Quod tu non negas, stilo Africanus fuit, & in hoc genere præstitit, quod facilius adhuc reprehendas, quam assequaris. Ipsum à libri limine proclamantem audi: *Vnum moneo: non exspectate dictionem mollem, fluidam, de triuiis comptabilibus mutuatam; non mellis, non intersparso rarioris pipere lepôris plenam: ardua res torosos ac quasi masculos lacertos exigit; qui non ad lasciuientis oculi veneres, picturata jacula, sed solida mittant robora. Procul ergo delenifica, & illa Suada facundia, quæ vulneri cicatricem mentitur: inducenda est ferro & igne. procul illa scitissimis clausulis erotundata, totaque ductilis, quæ per aurium traduces instar digiti per crystallinas & onychinas crustas non impacto ungue perlabitur; ut quam nulla rimoris obicibus fractura remoretur. Veteris monet & spectatores volo. Talis hic scriptor, cum pugnat: sed totus in uno libro spectari non potest: pro re & causâ arma variat, pro argumento stilum. Vt scias omnia posse, etiam citra horrorem vincere didicit. Verba mittamus; rem examina.*

25

Quid peccat SCRIBANIVS, ubi ab Apologistâ Defenditur? *Regum Christianissimorum Majestatem sacrosanctam & jura antiqua immiquit. Et quibus verbis defenditur? Sicuti Dionysii, Machanidæ, Aristotimi, totâ naturâ à Gallia Regibus distant: ita nihil eorum quæ à BONARSCIO scripta sunt, ad præsentis argumenti Quæstionem facit. Omnino, nihil facit: & sic Defensio, te invito, præclara esse potest, in quam stomacharis; non lædi à SCRIBANIO Gallia Reges, si de Tyrânis disputet. Sine injuriâ Majestatis Regiæ Potestatem esse Pontificis, HENRICVS Magnus ostendit, ut alia omittam exempla; SCRIBANIVS docuit, & hîc docuit, ubi tibi reprehensus: Non agnoscitis illam potestatem per quam Pontifex HENRICVM IV. fidelium cœtui, & per hoc Gallia Regno reddidit? Sed non potuit Pontifex Gallia Regem anathemati subdere: factum tamen: & Rex potestatem agnovit, cum ab eâdem evinculari & enodari nõ*

uno

uno voto posceret, à quâ vincitū se, omniq; Gordio nodo valē-
 tiore implexū senserat. Vt scias imminutū non esse, MAG-
 NI nomen invenit. Regni fasces Ecclesiæ clavibus sub-
 mittimus: nemo idcirco tamen, quod tu ais, *Regem Re-* 25
gum in terris, Dominū Dominantium Pontificem appellat.
 Pater est, Pastor est: &, ut summū tamen credas, Prin-
 ceptus est. Corruit pariter hoc acumen tuum: *Potestati* 25
Pontificis Reges subduntur; ergo precario regnant. Auctori-
 tatem dignitatēq; Diadematis Regii Ecclesiastica Po-
 testas nequaquam violat. Gerat se Princeps, quem sui
 juris esse cupis, ut filium Ecclesiæ decet; & Pontificē
 non Dominū, sed Patrē experietur. *At in potestate est Pa-* 25
pæ, in Reges sævire, eos deponere, & solio deturbare. Bona ver-
 ba! quàm sævire malū est, tam peccat ille, qui mansue-
 tū violat. Quantū Pontifex agit, ad salutem & Clemē-
 tiam confert: de cuius Potestate nemo conquestus un-
 quam, nisi qui iniquus esset. Deinde Reges, quamdiu
 Reges sunt, securi sunt: deponi Pontificis auctoritate
 possunt, cū Tyranni facti, cū Ecclesiam oppug-
 nant, Sacra pessumdant, leges evertunt, & spreto salu-
 tis cōsilio, per scelera, impietatem, pertinaciam graf-
 santur. Tyranni igitur, non Reges nominandi erant,
 ut aliquid diceres; etsi ne sic quidē verus, qui sævitiam
 adjungis. Nemo cū iustē agit, sævus est: Tyrannum,
 & qualē ferre Æquitas, Religio, Virtus nequeunt, non
 regere, generis humani interest. Quid Pontifex? Divi-
 ni Decreti interprese est: ut corrigat, nō ut perdat hunc
 talem, Regno interdicit. Cū facit omnia, tantū tamē
 in Tyrannū sibi nō sumit, quantū in Regem, si mune-
 re abutatur, Buchananus populo tribuit, Dialogo De
 jure Regni apud Scotos. Pauca ista verba liba, & le-
 nem ac salutarem Pontificis Potestatem agnosce:
 B. *Rex si facit, que sunt solvenda Societati humane,*
cujus continenda causā fuit creatus, quid eum vocamus?
 M.

M. Tyrannum opinor. B. Tyrannus autem non modò non justum habet imperium in populum, sed etiam populi hostis est. M. Hostis profectò. B. Cum hoste ob graves & intolerabiles injurias est justum bellum. M. Iustum sanè. B. Quid in eo, quod cum totius humani generis hoste, hoc est, Tyranno geritur? M. Iustissimum. B. Bello autem cum hoste justâ de causâ semel suscepto, jus est non modò universo populo, sed singulis etiam hostem interimere. M. Fateor. B. Quid Tyrannum hostem publicum, quocum omnibus bonis perpetuum est bellum, nonne singuli è totâ generis humani multitudine jure omnes bellorum pœnas ab eo expetere possunt? M. Video nationes ferè omnes in eâ sententiâ. Nam & Thebe laudari solet, quòd maritum; & Timoleon, quòd fratrem, & c. adeò nullum ne humanitatis quidem vinculum cum Tyrannis esse existimabant.

25

Ais verò: Quid est Majestatem gloriosissimorum Regum lædere, & nova inter eos jura statuere, si hoc non est? Verbum muta, & Vates eris: Quid est stabilire, si hoc non est? Prorsus Pontificiæ Potestatis fructus est, ne Reges mali sint, ne impii, ne abominandi. Etiam clariùs: ne Reges desinant Reges esse; id est, ne in extremam tyrannidem prolabantur.

At de Regibus, non de Tyrannis SCRIBANIVM vis loqui, & impudentiæ Apologistam accusas, qui id negat. Fraudem detegamus. Objecerat SCRIBANIO Anticotonus verba ista: Dionysii, Machanidas, Aristotimus, seculorum portenta Galliam premant: nemo Pontifex Dionem, Timoleontem, Philopemenem, Helematum securus animaverit? Plura etiam monstra Rempublicam in vinculis teneant: nemo Thrasibulus manum moveat? & ne omnia dicam, nullus tamen in hanc belluam homo miles erit? nullus Pontifex nobilissimum Regnum securi eximet, vitæ donabit? Hæc inquam verba Anticotonus iniquissimæ censuræ sub-
jicit,

cit, & de vero ac legitimo Rege, non in valore tantum aut Tyranno vult intelligi. Negat Apologista. Quid tu? Postquam ingenium torfisti, postquam lemma cruciasti, hoc efficis tandem, ut credamus hinc de Regno Galliarum agi. Credimus, imò affirmamus ipsi. Quid ergo? ipsi Reges notantur? Ergo Galliarum Reges Dionysii sunt, Machanidæ, Aristotimi? Tuas voces tibi reddam: *Hoc verò mirum & portenti simile mihi videtur.* 27
 Exemplum jam in crimen venit. Premant Tyranni Galliam; ergo premunt: fingantur Tyranni; ergo sunt: monstra Rempublicam in vinculis teneant; ergo tenent: proponantur monstra; ergo sunt.

Huic deinde Paralogismo affectum impendis, & ex imo pectore in Apologistam despis: *Sine pudore esse; Æquivocationis emplastro fraudes, mendacia, perjuriam tegere, frontem aream habere, cor involutum & multiplex; pestilentis doctrinæ defensorem esse.* Si pergis, in te voces tuæ redeunt. Qui rationibus vincere non possunt, verbis feroces sunt; ut aliquid dixisse videantur, ad convicia se effundunt. 33

Tale & hoc est: GVIGNARDVM à SCRIBANIO in *Calitum* referri numerum. Deinde: *Suaviludium*, imò *ab ingenuitate alienum Apologistam esse, cum hoc negat.* Negare hic potuit: referre ille non potuit. nec enim summi Pontificis auctoritatem usurpare. Eadem & aliorum reprehensio fuit, sed à KELLERO nuper retusa: iniquior autem, quia non unus aliquis, non BONARSCIVS, sed Iesuitæ nominantur; ut communi culpâ tantum videatur facinus commissum. Audiamus: *Iesuitæ, duobus adhinc annis, GVIGNARDVM in Sanctorum numerum retulerunt, laureoque tempora seruo redemerunt.* Quid KELLERVS? *Iesuitæ neminem in hoc Calitum album referunt: pertinet* 30

id ad caput Ecclesie, à quâ vos profugi, callem ad Superos
 amisistis, Superis difficillimi. Præterea, ubi GVIGNAR-
 DVM BONARSCIVS nominat? sed designat. Tua
 hæc conjectura est, & audes in dubiis tam confiden-
 ter loqui? Apologistæ excusatio locum habet, Non
 designari GVIGNARDVM, quia postremus nominatur,
 qui in Galliâ capite mulctatus est, cum neque primum liceat
 invenire: isque unus sit ex omnibus. Falsum esse dicis; &
 ut alios ostendas sententiam passos esse, ALEXAN-
 DRVM HAIVM indicas perpetui exilii damnatum.
 Ergo apud te exilium mors est, & apud suos non vi-
 vere, id est capite mulctari. Cum Iurisconsultis sic loque-
 31 ris? Aliud nisi adfers, frustra vexasti calamum. Sed
 33 bene de Apologista fide & sinceritate erga Christianissimos
 Reges FRONTO sentire poterit, qui ut Institutum vitæ
 mutet (quod callidè suggeris,) ut Societatem oppug-
 32 net, ut credat, à Symmystis suis novam, pestilentem, &
 doctrinæ Christi doctrinam contrariam tradi, tua adhuc Si-
 ren non efficiet.

DEINCEPS Illustrissimum Cardinalem BELLAR-
 MINVM laceassis, nusquam adhuc victor. Quibus ar-
 mis? plumbeo gladio: & quem Virum? cujus tu vel
 umbram timeas. * *μη πρὸς λέοντα δορκάς.* Nam hîc certè ite-
 rum in Melampygam incidis. Tuo periculo manum
 confere.

* Ne supra
 contra leo-
 nem.

35 Summa criminationis est: Doctrina BELLARMINI
 Principibus exitiabilis & funesta est. Cantilenam eandem
 canis. Syllabam adjice, & iisdem verbis neges esse:
 NON EST. Quos igitur fluctus moves? quos antea
 34 concitasti. Parisiensis Curia Patres nigrum theta nuper adeò
 huic doctrinæ præfixerunt. Sed frustra es, & in vanum pe-
 tulanti stilo sudas. Dixi infaustam litteram Decreto

Regio

Regio sublatam esse ; imò pristinam libro auctoritatem restitutam.

De BELLARMINI ingenio quid tanto fastu iudicas? Tu illum docebis, quid scribere, & quomodo debeat? quasi hæcenus inutilis, aut seditiosus? Tune?

* καὶ κόρχος ἐν λαχάνοις. Præstitit in Ecclesiâ pio fervore *suscensus* vir ille verè magnus, quantum nullo furore aut tu, aut tuæ notæ homines unquam destruent. Legentur à Regibus & colentur scripta ejus, quando hæc tua Epistola ignorabitur fuisse.

* *Etiams
corchorus
inter holo-
ra.*

Et quid dicis? quo colore BELLARMINVM accusas? *Ingenium & doctrinam ad augendam Ecclesiæ scissuram contulit.* Deinde: *Principibus terribilem Papæ Omnipotentiam, & Spiritû superbiam Ecclesiæ exitiabilem, tot lucubrationibus acerrimè propugnavit.* Nihil facilius, quàm, si impius esse velis, calumniam instruere. Scilicet, magnus tibi BELLARMINVS esset, si in Pontificè insurgeret, si conscientiam suam violaret, si invitus scriberet. Sed heus tu: éstne hoc Apologiam cõfutare? Enimvero, ut aliquid ageres, agere hîc nihil debuisti; vel ne otiosus esses, in tuo choro occupari. Nunc ingenii tui septa transilire voluisti, & de curru delapsus es. Contulisses tu litteras doctrinamq; tuam, quod à Cardinali exigis, ad sedandam potiùs, quàm concitandam multorum proterviam; qui per turbas novitatem quærunt, non aliam ob causam de Regum Regnorúmque jure solliciti, quàm ut Pontificem proscindant: fortassis etiam Pontifici infesti, ut Societatem calumnientur. Tuum erat, avorum saltem exemplo, modestiùs de Summo Ecclesiæ Capite loqui; revereri viros, qui ut tranquillitatem publicam promoverent, non Reges, sed Hæreses oppugnârunt. Si auctoritatem Romani

34

Pontificis, Deique in terris Vicarii, non agnosceres; an proculcare debuisti? &, si fortassis nō intelligeres; an convitiis onerare? Citra calumniam quædam reprehendi queunt. Sed intelligere poteras, æquo si animo BELLARMINI libros inspexisses.

35 Eos hîc jam aliâ verborû structurâ, toties repetitâ sententiâ, *Contra Regum jura, & in Principiû certam perniciem* ais scriptos: sed tanquam DVCÆO notos, superfluum putas cōmemorare. Omnino, libri BELLARMINI DVCÆO noti: hoc ignotissimum tamen, contra Regum jura, & in Principum perniciem scriptos esse. Quousque tandem eadem? Tu in perniciem, ego in salutem dico, & vinco. Examina scripta. Christiani & Theologi munus Vir à Deo factus implevit. Sic verò quia bene de Ecclesiâ meritus est, tibi parricida jam videtur: quia perversa de Religione dogmata jugulavit, vilem impiûmque facis. Quid ita? Potestatem defendit Pontificis. Ergo parricidas in Reges concitat? Toto hoc dicis animo, nec ostendis. Multa dicis, sed eadem. Hæc est, quod dici solet, * ὑπερ περιτροπή. Vbi rationes, ubi sententiæ pondera atque firmamenta? Quod accusas, scelus est; nisi ostendas, tuum facis. Possis eodem acumine: Pontifex Romæ est; ergo Ecclesiæ caput non est: imò Pontifex est; ergo in Reges cruentus est. Sed aliter scribere non possunt, qui Ecclesiæ infesti sunt. Quia nullo ingenio extorquere à pertinaciæ fomite ignem potes, verborum fumo molestus es, & rerum lucem involvis. Non mentis tuæ subtilitatem accuso, sed argumentum: neque parum hîc præstitit, qui ut objiceret crimen, finxerit; qui ne taceret, audax fuit.

* *Pisilli circumvolurio.*

Satis scilicet erat, dicere, BELLARMINI doctrinam cum
dis-

disciplinâ atque exemplo Domini IESV è diametro manifestissime pugnare. Quis enim crederet, tam impudenter veritati injuriam à CASAVBONO fieri? Sed aliqui homines tam simplices quoque inveniuntur & cornei, ut quem doctum noverant, & summum dicerent, existimarent malum esse non posse. Bone Deus, quàm insigniter falsi sunt? Ac poterunt deinceps pro non docto habere, quem malū deprehenderunt; pro non summo, qui provocavit omnes, ut neminem vinceret.

Te interrogo CASAVBONE, si bonus candidusque es, amice; si non bonus, hostis atque inimice; te, inquam, interrogo. feliciorémne Reipublicæ Christianæ statum existimas, si ne in Religionis quidem negotio Pontificis Potestatem Reges vereantur? Possis eâdem operâ Religionem tollere, errores indulgere, tot Ecclesias, quot Regna nominare, miscere omnia & confundere. Via hæc est ad licentiam, ad turbas, ad chaos. Rex ipse aut bonus est, & qualem Religio jubet; aut malus, & qualem Religio vetat: si bonus, frustra Pontificem timeat; si malus, liberâ viâ impietas non grassabitur. Summum non esse Regem, ubi peccare potest, ubi perire potest, hoc verò est securum esse. Populis imperet, sceptrum efferat, unus emineat, nulli obnoxius: sed cum divina violat, Religionem lædit, & pietatis proculcat munia; impedimentum esto, & vim suam concessa à Deo Pontifici Potestas habeat. Quid plura? Parricidam non esse, qui hæc doceat, tandem aliquando tibi persuadebis. Nam ut risum moveas, hunc in modum ratiocinationem licet componas. Tolle Pontificiam in temporalibus Potestatem; & delinquere Rex non poterit: admitte; & Rex occidetur. Imò verò, si verum audire

vis, tolle; & delinquet: admitte; & vivet.

Regum timendorum in proprios Greges,

Reges in ipsos imperium est Iovis,

ait Lyricus: quo dogmate, si è tuo sensu argutemur, & Reges parricidæ fiant; quia imperium in greges habent: & Deus ipse parricida; quia Regum ille Rex est. Pone, quod Pontifici non assignatur, Potestatem occidendi habet; an inferas, Ergo occidit? minùs etiam: Potestatem occidendi habet; ergo parricida est. Exemplo agam, & tamen dispari. In subditos suos Magnæ Britannix Rex potestatem habet: in subditis Lucius aliquis, sive Manius: is homo est, & delinquere potest; ergo pœnam inveniet? ergo plectendi reus criminis, in crucem ibit, & luctantem in corpore spiritum sepeliet? Vides quàm hæc stultè texantur? & dicenda tamen erant, ut argumentationis tuæ vim intelligeres; modestiùs de Illustrissimo Cardinali BELLARMINO, deque Societate loquereris.

37

*Sed Hostes, & Proditores, & Parricida Regum Iesuitæ sunt: & in tantæ sententiæ præsidium Regis quoque verba producis. Ego Magni verè IACOBI Genium veneror: sed ne omnino taceam, depromere audebo quod Rex quoque dixit; quod è Galliâ deferre in Britanniam brevissimus rumor potuit. Rex, inquam dixit, HENRICVS Magnus, & plus quàm humanâ voce usus est, quæ quamdiu Reges erunt, quamdiu populi erût, audietur. Agebatur de reducendis in Galliâ Iesuitis: quia ardua res erat, & consilio Regis, voto bonorum suffragia quorundam reniterentur; ipse loqui voluit, & omnem à causâ invidiam remove. Nemo, inquit, adhuc inventus est, quem in Regum necem Societas erudierit; nemo, quem animarit. Oneratur fama, sed fig-
menta*

menta calumniâsque innocentia superat. Triginta & plures anni sunt, cum in Galliis iuventutem Litteris, omnes moribus bonis instituerent. Vbi exemplum sceleris, quod accusatur? ne Vestigium quidem est. De Barrerio frustra estis. aliquid ille in me machinatus est, sed Iesuitis debeo, quod non perfecerit. Nemo Patrum confessionem huius facinoris excepit: fuit verò, qui optimâ fide me periculi monuerit; alius, qui æterni supplicii metum tam enorme parricidium molienti incusserit. Amplius Castellus deinde ausus, tentavit scelus, non concepit tantum; & in parte perfecit. vulneratus fuit. Sed an Varadii, an ullius è Societate consilio? tormenta negant. accusare innocentiam percussor non potuit. Si secus est, cur noxiis pepercistis? cur vincidos dimisistis? vestro iudicio, quia extra pœnam, etiam extra crimen sunt; insontes, quia vivunt. Demus etiam, è tanto aliquem numero maligni quid ausum esse, an totum Apostolorum Collegium ob parricidam unum Iscariotem damnabitis? Non potuit sanctiùs aut prudentiùs Rex Magnus loqui: non potuit faciliùs hostium ac parricidarum nomen ab innocentissimis Patribus remove. Reducti sunt, firmati sunt, novisque beneficiis aucti. Nosti ista; sed si dissimulas, Lixivium usurpa, quod malè sano capiti GRETSEVS præparavit. Nam quid dicere hîc ego possum, quod ille non dixit? imò quid non dixit ille, quod sinistram multorum de Societate opinionem abundè possit confutare? Sed video quid sit: nullus tibi GRETSEVS erit, quia BELLARMINVM audes rejicere. imò, ut calculum vertam, nullus tu deinceps eris, quia summos adversus viros calcitras.

ETIAM adversus TOLETVM. Nimis verum est: petet omnes, qui Bonam Mentem deseruit. Sic ebrii, quos in furorem Bacchus stimulat, si gladium nacti, pugnant; pari & irâ & stultitiâ in quoscumque ruunt,
non

non fortes, sed ridiculi. Omaino, & ingeniorum quædam ebrietas est.

38 Tuis igitur nunc verbis, *Cardinalem Cardinalis excipit*, BELLARMINVM TOLETVS. QUEM BELLARMINVM? (redis enim, & in purpuram novos flosculos spargis)

39 qui nova portenta sententiarum prompsit: qui *τέρας, & portentum novi generis contra BARCLAIVM scripsit: qui Recognitionum libellum, id est fœtum novarum & mirabilium sententiarum edidit: qui alia multa ad Romani Pontificis in ter-

* Deificationem.

ris degentis *ἀποθέωσιν novo audaciæ exemplo excogitata; quæ aliquis fortassis credat Iudæus Apella; ac nemo credet gnarus veteris fidei, veteris discipline & historiæ. Confidenter tu ista; sed quia dicis tantum, verba sunt, & evanescent.

40 Quis jam verò TOLETVS tibi? Homo, inquis, erat, & falsas opiniones cum suscipere ipse, tum aliis tradere poterat. Ergo quid bene, quid malè, quid verè, quid falsè scripserit, unus nobis iudicabis? Gratulor nobis hunc Midam. Ita est: homo TOLETVS erat; sed qui docere poterat, vos certè erroris alumnos esse, quotquot in Theodori Beza Scholâ adolevistis. Bene tamen est: aliquid non malè scripsit; quia & doctissimus

38 Beza fuit, & doctorum candidissimus estimator. Tamen homo TOLETVS: Beza fortè & CASAVBONVS Dii. Quid perperam docuit homo? De vi majoris Excommunicationis, De usu Æquivocationis, & Retentione Mentali. Laudo: quod non placet, damnas; quod adhuc non disputas, tollis. Ostendè perperam hæc à

39 TOLETO, & in gratiam duntaxat Pontificis ornandi tradita esse, & Deum te appellabimus.

41 Nam quòd ais, hæc non è sententiâ Auctoris scripta videri, sed adjecta, quæ Auctor fortassis, si viveret,

obelo

obelo transfoderet; falleris. Vt scias hîc quoque verum TOLETVM fuisse, quem in ceteris maximum confiteris, scripsit quantum hîc audes impugnare: nec incessere conviciis hanc causam potes, nisi adversarium TOLETVM habeas.

De Æquivocatione quid vivus tradiderit, sciunt viri gravissimi; & vt à te dissentiant, nunquam sanè *perfidie magistram ejusmodi doctrinam, & humane Societati perdenda inventam* dicent: nunquam *abominandis dogmatis & nomen suum & scripta TOLETVM maculasse.* 41 40

Devi majoris Excommunicationis si verba ipsius promam, ipso vivo citata & edita, facillè obtinebo, genuina esse, quæ per fraudem *perjuris* adjecta suspicaris. 41
Genuina, inquam, nisi vixisse Auctorem neges, antequam Cardinalis fieret. Eo igitur tempore ad Persecutores Anglos liber pro Catholicis adversus Iustitiam Britannicam editus est, qui doctrinam hanc TOLETI, imò verba expressit; non sine laude tanti scriptoris, ubi D. THOMAE de Principe A postatâ sententia explicatur. *Cum primum est quis denunciatus excommunicatus, omnes subditi absolvuntur ab ejus obedientiâ. Licet enim sit notorium crimen Principis, non absolvuntur Vasalli à juramento, ut bene dicit Cajetanus, ante denunciationem ab Ecclesiâ: quâ factâ, non solum sunt absoluti ab obedientiâ, sed tenentur non obedire; nisi fortè propter periculum vitæ, vel damnum bonorum temporalium. & sic de HENRICO VIII. in Angliâ factum est, cui etsi subditi, postquam denunciatus esset excommunicatus, tenebantur non obedire; tamè quia is crudelis erat, & illos vel vitâ vel bonis priuasset, excusati fuerunt subditi illi adhuc obediendo.* * Germanis.

Quid ais igitur? Hæccine explodenda, & cum detestatione Christianis omnibus despuenda censes? & eò quidem 40

E vehe-

vehementiùs, quò majore probitatis opinione fuerit, qui illa docet? Imò miramur, inquis (lubet enim repetere) virum aliàs probum adedò abominandis dogmatis & nomen suum & scripta maculasse. Breviter: miramur nos te, CASAVBONE, sic scribere; imò non miramur: quantum mali peccant, solent objicere.

SINE MARIANA imperfectam criminationis scenam celsiisti: prodire debuit, imò accusari debuit, quã vis ab Apologistã nõ defensus. Tuis te verbis alloquor: *Auctor Apologia omnia defendit, omnes ruetur, omnes laudat, uno MARIANA ægre excepto.* Hoc pulchrũ est: causã cum nõ invenis, facis tamen; & quia ab hoc Patre scriptũ, quod dãnari potuit, novã audaciã universã ad tribunal Societatẽ rapis, & parricidii accusas. Ergo jam ficas omnes gerũt, & ferro instructi sunt, quia Tyrãni cruore calamum unus ille imbuit. Tragicus dixerat:

Victima haud ulla amplior

Potest magisque opima mactari Iovi,

Quã Rex iniquus:

Caveant jam sibi, quotquot laurum momorderunt; Poëta reus est. Sed cur tam severi simus, ut quod sine injuria cogitari non potest, scelestiùs etiam pronunciemus: peccavit unus, plectantur omnes? Clementiã vox est: peccarunt omnes, plectatur unus. Saltem infantes reliquis esse liceat, si exorbitãtem MARIANÆ doctrinam sive opinionem meliori sententiã rejecerunt. *Non seridò, inquis, * ἐξ ἀκρῆς μυελοῦ ψυχῆς. Ergo tu jam * καρδιογνώστης? gratulor hoc naturæ divinæ tibi privilegium. Deinde, Non omnes: id enim videris dicere. imò omnes, à calvo ad calvum, si cavillis abstines. Et satis tibi esse debebat, R. CLAVDII AQUAVIVAE Societatis Præpositi Generalis jussu Dogma istud de Tyrannis dis-*

41

* ex insi-
gnam edul-
la anòmi.

42

* Scruta-
tor cordi-
um.

dispunctum esse. Nodum igitur in scirpo quaris, & ut omnino dicam, umbram captas.

Sunt qui MARIANAM laudāt; ergo de Principe quicquid scripsit, amplectūtur ac propugnāt? Hunc sensū verba tua habēt, & ampliūs: MARIANAM *autem partim apertè laudāt, partim ipsam illius Disputationē defendunt.* Et quinam? RIBADENEIRA, SCRIBANIUS, GRETSEVS, BECANVS, & plures. Hem laudant? licere arbitror, virum magnum, ab ingenio, & doctrinā, & scribendi felicitate meritò laudandum. Quid etiam? Disputationem ejus defendunt? sed non eo sensu, quem adversarii sive affingunt, sive exagitant. Defendunt, id est, à calumniā vindicant, ubi videri possit onerari. Non enim id profus scribere MARIANAM, quod nonnulli arbitrantur; nec istam omnino inesse verbis sententiam, quæ damnata est. Breviter: Opinionē illā, quam docuisse MARIANAM volunt, qui eum condemnarunt, non tantum non defendit Societas, sed solenniter repudiat: atque hoc in Apologistā, imò in reliquis est legere. Ergo cū laudatur MARIANA, nulla Quæstioni fit injuria; Vir laudatur: cū defenditur Disputatio, hoc agi puta, ne ultra Auctoris errorem criminatio surgat, neu in pejus torqueantur verba, si non bono sensu, saltem non malo animo expressa. Nam Princeps in tyrannidem prolapsus, hominis privati ausu sine maximo scelere interfici non potest. Solenni sententiā damnari debet, & reus fieri qui malus est, priusquā abdicetur. Quid MARIANA? lōgiūs ivit, ampliūs censuit. *Cum Principis tyrannide oppressā Republicā, sublatā civibus inter se conveniendi facultate, voluntas non desit delende tyrannidis, scelera Principis manifesta modò & intoleranda vindicandi, exitiales conatus comprimendi: ut se sacra*

patria pessumdet, publicosque hostes in provinciam attrahat. qui votis publicis favens eum perimere tentarit, haudquam iniquè eum fecisse existimabo. Explico, id est, facio, quod accusas; imò quod nō facio, Disputationem defendo, quam non defendo. Si judiciorum potestas eadem tyrannide proculcata, omnem Iustitiæ opem neget, & præsens calamitas Patriæ ac ruina manifestissima auxiliatricem imploret manum, quisq; Reipublicæ personam induet: movebitur prudentum consiliis, miserorum querelis, manum in Tyrannum exferet. Omnium salus unius facinus absolvet: nec facit unus, quod optant omnes; miseri omnes, nisi unus aliquis audax sit, & negotium Patriæ agat. Ferit ille, ceteri tollunt: unius ferrum omnium velut manibus figitur, quia votis.

Hæc si minùs clara etiam, è MARIANÆ sententiâ dicta, non è meâ; KELLERVM adi & audi, Quæstione III. De Tyrannicidio: Hoc rerum cardine MARIANA arbitratus est, quemlibet posse cladem à Patriâ avertere, & a l generum Cereris mittere Tyrannum, esto sententia nulla lata sit, eò quòd is impediatur, qui etiam cum ipsâ interisset; imò hunc ipsum Tyrannum cædi permissum Auctor pro aggressore in vasorè que habuit, qualis auctoritate Legum trucidari potest. Et fortè secutus est non calle satis noto Iurisperitos, qui Senatusconsultum decretumque non exigunt contra publicum Regni proditorum: satis est, si ferro decernatur, sententia sera est. Tyrannus autem à MARIANÆ descriptus, notam etiam proditoris habet. quid enim est aliud, publicos hostes in provinciam attrahere, quàm exteris Patriam prodere? Sic igitur Disputatione MARIANÆ KELLERVS defendit, sed cum præfatus esset: Lento gradu progrediar, explicato tamen, liberè que dicam quæ MARIANA dixit, non defendam. An hæc factis

tis clarè? clausulam etiam accipe: *Hauserit MARIANA opinionem undeunde, mihi aliis, &ve Iesuitis neque verbis asserta est, neque propugnata scriptis, quicquid tu contrà clamaturus sis.* Ecce adversarium suum innocentissimâ fiduciâ alloquitur: & te nunc adversarium habet, qui affingis omnibus quod nemo defendit ergo nec RIBADENEIRA, nec SCRIBANIVS, nec GRETSEVS, nec BECANVS.

42

Sed cur hoc vehementer magis magisque indies suspicer, inquis, liber facit Anglicus quidam, hic deprehensus, è regionibus transmarinis in hanc Insulâ missus. Quis iste sit liber, quis auctor, nescio. Si verò, ut fateris, doctrinam de occidendis Principibus Societati non probari testatus est, quid malignius pergis suspicari? at Anonymus ille scriptor, inquis, postquam multa narrauit (sed ficta omnia & falsa) de præmiis à LVDOVICO XIII. Rege Christianissimo, & Augustissimâ Reginâ in Iesuitas collatis, affirmat, MARIANAM rotâ illâ Disputatione non de Regibus loqui, sed de Tyrannis; quod diabolicum esse mendacium affirmamus nos. Leniter quæso, nam profectò periculum est, ne committere videaris, quantû objicis. Primùm de Præmiis, falsa esse possunt, ficta esse non possunt, si falli Anonymus potuit. Sed hoc fulcro caussa non consistit. Deinde, si concedamus etiam de Regibus MARIANAM loqui, nihil adhuc efficis; nisi sentire omnes debeant, quod Anonymus scripsit: aut, ut lepidius aliquid dicam, nisi Anonymus ille scriptor, & RIBADENEIRA sit, & SCRIBANIVS, & GRETSEVS, & BECANVS, & quicumq; in Societatem adscripti sunt. at ego ignorabam, hos omnes Anglos esse, & Anglicè libellos scriptitare.

43

Vin' & ego pro MARIANA loquar, nec mentiar? vin' defendam Disputationem, nec delinquam? De Tyrannis, non Regibus agitur. Ad programma te remit-

49 to, lib. i. cap. vi. *An Tyrannum opprimere fas sit?* Sic MARIANA inscripserat: tu mutas, & ais: *An liceat Regem legitimum, puta HENRICVM III. Regem Galliarum Christianissimum, postquam à paucis seditiosis, sed doctis, cœperit Tyrannus appellari, occidere?* Hoc ut videas quàm remotū à vero sit, ostendam dictum ab Auctore non esse, imò ne potuisse quidē dici. A Rege occiso occasio Disputationis sumitur, HENRICVS nominatur, tragœdia describitur; sed non pro tuo scopo. Sententia hæc est: Quantum Tyranni timere debeant, in Rege discant: occisus est. Sed de hoc facinore, in Regni, pænè Europæ factione, non una opinio erat: laudabant alii, vituperabant alii. Hi, ut majus sententiæ suæ pondus adderent, ne Tyrannum quidem contendebant privati hominis injuriæ obnoxium esse. Aliud igitur in Disputationem non venit; nec aliud præscribi argumentum debuit. Duplici ratione jus Tyranni occidendi privato homini MARIANA permittit: primū, *sententiâ pronunciatâ*, quando aut Regni calculis dignitate exutus, Tyrannus & hostis declaratus est: deinde ante sententiam pronunciatam, quando ut Kellerus rectè, *judiciorum aditus interclusi sunt, judices non terrarum modò, sed armorum quoque interjectu dirempti.* quod breviter MARIANA: *sublatâ civibus inter se cõveniendi facultate.* Atque HENRICVS III. neque capitalem Procerum audivit sententiam, tanquam jure videretur ferro posse peti; neque conveniendi facultatem civibus sustulit, qui ad arma jam venerant, tanquam ferro causam dicturi. Reliquum est, ut & Apologistæ, & Anonymo ignoscas, quòdque mendacium accusaras, non esse jam fateare.

Sed quid attinet tã acerbis dictis MARIANAM compun-

pun-

pungere? Iam tum cùm scriberet, hominem se professus est; & errare hîc potissimùm posse, ubi pressit vestigia, non invênit. *Hac nostra, inquit, sententia est, à sincero animo certè profecta: in quâ cùm falli possim ut humanus; si quis meliora attulerit, gratias habeam.*

Iam verò Apologistæ ingenium & cādorem quàm iniquè accuses, cùm posteriorem MARIANÆ editionem curatam sumptibus ais Wecheliorum; te R. Clarissimûsque Andreas Schottus docebit. Hûc audi; & si amicum sustines, aude deinceps os laxare. Quia igitur frustra hîc fuisti, etiam quercum excute.

Sequitur EMANVEL Sa: in quo viro indignaris, tantùm nō reperiri quod oppugnes. Negat errasse hunc Scriptorem Apologista: hoc ferre iterum non potes? Vide ne innocentix infestus sis, & oblatrare videaris, quoties nihil est quod mordeas. Ostende errorem, & triumphas. Tu verò tanquam generoso furore actus, aliunde velut lapidem emissum sequeris & apprehendis. Magnanimū pietatis invadis dictum, & turpiter exagitas. Cogita esse, qui malitiam, etsi ingeniosam, notare possint, ac rejicere. Calumniator Anonymus ex inscriptione Pyramidis Jesuitas appellare Hæreticos ausus erat. Eluit Apologista, & hoc egit, ut tales esse suos ostenderet, quales maxime dolet eos pertinacia multorum esse, verè Catholicos, in fide atque religione avitâ constantes. Hac igitur occasione verba illa, ut tu vertis nata: *Iungantur in unum dies cum nocte, tenebræ cum luce, calidum cum frigido, sanitas cum morbo, vita cum morte; & erit tum spes aliqua, posse in caput Jesuitæ Hæresim cadere.* Constanti sententiâ negat esse in Societate, negat fuisse, dum

in

* Circa fi-
dem.

in doctrina Societatis perstiterit, qui *περὶ πίστεως erravit; qui ut turpissimus esset, nescio quem referret. Quid agis igitur? Sensum innocentissimum corrupis, & sannis conviciis que obruis. Ut defensionem verba neges, ad jactantiam detrudis, quasi *ἀναμαρτυρίαν περὶ

52

* Faculta-
tem, ut
errare cir-
ca Eisdem
non possis.

πίστεως Societas præsumat, privilegium, ut ais, ne à Christo quidem singulis Christianis absolutè unquam promissum. Sed lubet plena tua verba proponere, è non puro pectore efflata: ΛΟΙΟΛΑ nimirum Auctor vester suis omnibus, ut jam disco, præstat beneficium, quod IESVS CHRISTVS *ὁ Θεὸς Ἰησους, & ipsa bonitas singulis Christianis absolutè nunquam promisit. O sermonis candor! ô pietatis specimen! Si animum obstinatum habes, tamen aures præbe. Non removet à conditione hominis lapsum Apologista; sed à conscientia Catholici maculam: facit, quod non potest, nisi à subfannatore & hoste Ecclesie Pontificis que reprehendi.

* Deus &
Homo.

Errasse complures Pontifices quia dixerunt alii, tu repetis. Breviter KELLERVS: Complures hoc nomine infamari, sed ab infamibus. Si quidam scriptorum eos reprehendere, plures defendere: cur illis creditur, non hisce? Viri Christiani est de Christiano bona credere, ubi bona narrantur; & meliora, ubi narrantur mala. Sed mali semper deteriora legunt, & reperiunt alios ubi ipsi sunt. Verùm errarint aliqui (dixere finiendæ causâ, non enim pro vero habeo) errarint plures; quid victoriæ obtinetur? de Româ mihi quæstio est, de Româ responderi volo: quando illa Christum exiit? quando illa Deum deseruit? quando illa fidem mutavit? Hic finis fandi est; hic Sacra silentii, hic Angerona colitur; omnes muti sunt, omnes pisces, nulla vox, nulla anima.

Illud de Imperio Litterarum, è diverticulo allatum, profectò pulchrum est. Scilicet timere & Reges

Reges incipient, ne Reges esse desinant, quia Theologi Societatis eruditi sunt; aut periclitari passim Academia, quia rudes esse ii nolunt, quos & præcipuè Hæresis formidat, & CASAVBONUS audet oppugnare. Ergo non parum peccavit tibi, qui efferre ausus, *Imperium Litterarum esse penes Iesuitas*. Et quis ille? an Iesuita? non. Quis igitur? PHILIPPVS DESPORTES, vir doctrinâ & Poësi præcipuè clarus. Quantum video, ne laudari quidem possunt, quos vituperare nemo audebit, nisi aut non noverit, aut mentiatur. Quid? audire laudem, nefas erit? admittere verò, non ut jaëtes, sed ut Sycophantæ alicujus mendaciis resistas, horribile scelus? Dixerat ille, *Rudes esse Iesuitas, & Litteras destruere*: opponit Apologista, quod vir Clarissimus protulerat elogium. Tantùmne crimen est? Vellem hîc aut prudentior fuisses, aut modestior. Nam *ambitosam jaëctationem, & ridiculum non minus, quam superbum* * *φρύαγμα μεγαλοχηματος* Apologista exprobrare, id verò hîc aut ridiculum, aut superbum est. Quomodo ridiculum? Amplius damnas & exhibilas, quàm accusare potuisti. Quomodo superbum? quicquid accusas, videris ipse usurpare. Sed de Imperio Litterarum judicent alii & disceptent; tu certe ille adhuc non es, qui Societati eripies. Nam ut concedamus, utilem Litteris laborem tuum fuisse, & observitassete, quod ad nitorem utriusque Linguae facit; nondum tu nobis tamen Hercules aut Dictator aliquis, ut præ reliquis emineas; & contemnere possis, quos nondum subjecisti. Ad rem igitur.

In librum EMANVELIS iniquus es, nonnullos ex Aphorismis sublato esse conquereris, quos ut jure reprehendas, *sceleratos* nominas, & hoc satis, quia

54 nominas. Sed quid est? sicine crimen augemus,
 cum tollimus? Bona verba que so: crimen non erat;
 tu interpretatione tuâ facis. Quid autem docuerat
 SA? *Clerici rebellio in Regem non est crimen læsæ Majestatis,*
quia non est Principi subditus. Hæc verba quomodo
 accipienda, Apologista docet. Adumbrabo: esse, &
 haberi crimen, quod à Clerico sceleratè agitur; sed
 hîc læsæ Majestatis appellari non posse. imò verò
 minùs peccare Laïcum, qui in Regem suum rebellis
 est, etsi jura divina & humana eum Regi subjiciant.
 Sic verò Clericus ubi eximitur, etiam Laïco scelestior
 est: ubi Principem non agnoscit, Deum lædit. Ius
 expende, quod Ecclesiæ Reges detulerint, & vel in-
 vitus fasces libertati Ecclesiasticæ submittes. Cri-
 men læsæ Majestatis humanum est, magnum in om-
 nibus, maximum in eo, qui Ecclesiæ vivit, & Deo
 consecratus est: etsi leviozem pœnam personæ digni-
 tas faciat. Hoc si minùs placet, admitte nunc quo-
 que, quod paullo aliter à KELLERO nescio cui Ano-
 nymo responsum est, qui suam hanc calumniam fe-
 cerat, ut levius tu peccares: *Mendacium in EMANVE-*
LEM SA injuriosum est. nam hujus doctrinam cum MARIA-
NA confert & æquat. Clerici rebellio (inquit SA, à te citatus)
in Regem, non est crimen læsæ Majestatis, quia non est sub-
ditus Regi. Quid verò tu hinc extundes? An SA hoc loco de
Tyrannorum cadibus agit? Cur tu ea, que de capis dicuntur,
ad allia transfers? Malitiosa ista inscitia est. Erudire paulli-
sper, si ignoras. Opinationem SA huic in modum intelligere de-
bebas. Rebellis in Regem, vel est ei civiliter subjectus, vel est
Clericus, ab ejus jurisdictione exemptus: prior crimen læsæ
Majestatis admittit, quia in Dominum suum arma capit; pro
illo debebat: posterior à crimine læsæ Majestatis excusatur,
 eò

id quod Episcopo aut Romano Pontifici subfit: à culpâ tamen minime liber est, uti nec à pœnâ, licet inæquali; quia scelus subditi majus est. Exemplo rem capies. Si parentem tuum jugules, non homicidium modò, sed & parricidium committis; si verò alius quispiam eundem trucidet, pariter homicidium committit, minime tamen parricidium; neque eadem damnatur pœnâ, quâ filius, quem adeò magis addeceret, vitam patri de suâ tribuere, quàm illam eripere, unde habet suam.

Mitto KELLERVM: Apologistæ tu quid opponis? verba & bilem. Vt Societatem vexes, jam in Carmelitâ aliquo, in alio quæris quod reprehendas. An fortassis existimas omnes, qui Romæ & in oculis Pontificis scribunt, Iesuitas esse? Exspecto quàm mox dicas quoque, omnes qui in Britannîâ calamum movent, sceptrâ gerere; qui docti & eruditi audiunt, Reges esse. Ita est, vivit in urbe adhuc Dominâ Illustrissimus, quem iterum in arenam trahis, BELLARMINVS: scribit quoque: sed & alii hoc exemplo. ergo jura Principum, & Regum Majestatem * γωνὴ κεφαλῆ, quod ajunt, novis quotidie paradoxis, ceu machinis quibusdam, & tormentis bellicis oppugnant, & funditus viruntur evertere? Tux voces sunt, sed voces: & Quorsum hæc tam putrida tendunt? Profectò Gyrgathum spiras. De Tyrannicidio perge judicium DVCAEI exquirere, & nova poteris convicia occupare. Quid malum, ut ille te doceat, nequiter ac pernitiosè à Iesuitis dici omnia scribique? Scias igitur, nequiter ista ac pernitiosè sic exquiri.

AGMEN hoc claudit ANDREAS EVDÆMON -- IOANNES CYDONIVS, & toto bello circumseptus incedit. Quis virum eripiat ac servet? quis Homericâ involvat nube, & subducat? Timere nefas. Stabit pugnabitque hic Heros, & bonâ causâ fortis, calum-

niæ spicula elidet. Quia verus, audebit quoque facundus esse; nec in Serenissimum Potentissimumque Magnæ Britannæ Regem peccabit, si ut pulverariam Catisbeii conjurationem magis detestetur, à crimine & culpâ GARNETVM removeat. Hoc enim agitur, non ut subducere infamiæ velimus, aut pœnæ eripere, quos turpissima conscientia reos fecit, sed ut ille defendi possit, qui à nefario consilio alienus, Regi non injurius, morte innocentiam obsignavit. Sontem, fateor, nemo unquam sine scelere excusavit: sed innoxium protegere, virtutis ac pietatis opus est. Tanta adhuc simplicissimum veritatis vultum injuria non abscondit, ut fallere omnes iniquus de GARNETO rumor potuerit, aut displicere omnibus, quæ pro innocentia condemnatâ CYDONIVS conscripsit. Lauda Regem; eloquium tuum conabimur vincere: felicissimâ securitate maximas virtutes munii; votum augebimus: dolos, fraudes, machinas improborum disjice; acclamabimus: ostende auctorem, aut fautorem Conjurationis GARNETVM fuisse; & supplicio subscribemus. Nunc quoniam nihil, aut certè aliud adfers, patieris pro EVDÆMON-IOANNE Apologistam, & pro hoc simul nos loqui, meliori adhuc vindice Societatis, quàm tu oppugnator accessisti. Etenim quæ objicis, malis flabris coacta sunt, & fallacem tantùm serenitati nubem inducunt. Pugnare audes, ut pulverem colligas; focum struis, ut fumum objicias; moves omnia, ut rerum saltem umbris terreas. Sed quid est? Fac extrema, Sol tamen lucebit; deprime veritatem, tamen emerget; inclama hostes, Regem tamen etiam tuum colent; postremo peccet GARNETVS, turpe scelus erit.

Vt causa hæc agitur & disputatur, CYDONIO malo credere, quàm CASAVBONO. Negat ille fontem GARNETVM fuisse, negat tantum facinus in virum optimum probissimùmque potuisse cadere. negat; sed causæ fiducia inconcussus. Tu ais: quid præterea? & ais, & ais. Actis credis, sed non solidis; conjecturis accedis, sed conjecturis. An hoc satis fortassis: Iesuita erat? aliud certè adferre non poteris. Video quid velis: quod toties jam lego, hîc toto conatu asseris: Quia Iesuita, parricida erat; quia Fidei negotium egit, probus esse non potuit; quia insolenti spectaculo in Spicâ resplenduit, tuo quoque convicio dignus fuit; denique, reus GARNETVS, quia cùm in Regem non peccasset, occisus fuit. At tu eodem etiam crimine omnes obruis, quia unum accusas. Vt prorsus tui dissimilis sim, breviter agam. Notabo pauca, quæ eminere visa sunt: quia STRICTVRAS mitto, decumanos duntaxat errores feriam; reliquos, & quantum scribis, ipse CYDONIVS dissipabit ac proteret.

Ad res igitur Magnæ Britanniae Veris. Scilicet, ut tu nobis verus candidusque narrator sis, *Apologista*, CYDONII, *reliquorumque iniquitatem & amentiam*, ut appellas, jugulaturus. Aures expurgo: Sibyllæ nobis folium recitabis: qui jam Britannos audis, falli non potes; & ut facilius aliorum imposturis fidem Rex Æquissimus adhibeat, tu colorem induces. Et quod fundamentum fabulæ ponis? *De rebus Moschorum Moschis credendum est, Turcis de rebus Turcorum, Iapanibus de rebus Iapanum.* Quid deinde? *De rebus Anglorum Veris Anglis.* Veris tantum Anglis? Fides igitur & tua laborabit, nisi *Veros* (non enim satis hoc vocabulum intelligo) appelles, à Pontifice alienos, Societati infestos,

festos, quacumque doctrinâ pertinaciæ mancipatos. Falluntur igitur tuo sensu, & simul fallunt, quicumque GARNETI, aut etiam Religionis causam agunt: quia credunt, inquis, nescio quibus longè remotis, odio & malevolentia corruptis, postremò Græcis, & quidem Cretensibus. Odium & malevolentiam nunquam ostendes. Græcos & Cretenses lepidè nominas: sed quid? acumen tuum si æstimamus, innocens jam GARNETVS esse non potest, quia EVDÆMON -- IOANNES in Cretâ natus; & hoc potissimum causæ obstat, quòd à Græco defenditur. Ad rem. Hoc te interrogo, Veritatis propugnator, Nullane fides adhibenda iis, qui injuriam accipiunt? nullane deroganda iis, qui inferunt? Religionis causâ si quis è Britannia exulat, ille certè accepisse injuriam dicendus est: deinde, si CASAVBONVM credidisse scribat quicquid quicumque *Veri Angli* de GARNETI morte suggererent, an falsum scribat? hoc certè negare non potes, nisi *Veri Angli* falsa deferant. Verus igitur hic scriptor ille fait, qui injuriam accepit; & esse poterit, qui pro tali loquitur. Pariter, si quis Equestris ordinis virum cum conjuge Londini in carcerem compingat, quòd is Sacerdotem è Societate, qui à quatuordecim annis Eboraci non fuit, ante triennium tamen inibi hospitio excepit; jure an injuriâ agi dices? planè, nisi & tu *Verus Anglus* videri velis, injuriâ. Hoc tamen factum est, & in eâ insulâ, in eâ urbe; ubi mētiri nemo potest; ubi, qui *Veri* dicuntur, impunè non semel populares suos traduxerunt. Atque tum, ut suo accusatio talo consisteret, testes quoque adhibiti, & juramento affirmatum, quod erat * ἀδύνατον. Visum Eboraci virum, cum Lovanii esset. Nos igitur lolio hîc victitamus? aut umbrâ falsi,

* *Impossibile.*

falsi, quem oculis his vidimus, non vidimus? quem auribus his audivimus, non audivimus? nugæ. Certū est, vel fuisse hunc virum Eboraci, cū non fuit; vel accusatorē *Verum Anglum* unā cum testibus esse mentitū. Vides igitur quā rerum Britānicarum fides in Britannis jam non vacillet; & quā hīc verè dici possit, quod adscribis: *In ore duorum aut trium stabit omne verbum.* Hæc omnino est illa, ut appellas, *copia testium, dignitas personarum, privata scripta, publica acta,* quibus nisi credamus, *iniqui & amentes* sumus. Hæc illa *veritas est, veritas* (audēsne dicere?) *certa, explorata, nota omnibus, de quā vel dubitare insania sit, cui se opponere furor.* Etiam amplius! Hanc veritatem, quia audent ad examen deducere *homines, qui peculiari instituto & religione sanctiore IESVM imitantur; artificio narrandi, constantiā in mentiendo, & consensu mentientium conantur obscurare, ac de memoriā hominum tandem funditus delere.* Vin' dicam quid sit? Qui IESVM imitantur, ut neminem decipiunt, ita nec decipi nolunt. Religione veri suat, & mendacii scenam ubique sipario nudant. Absurdum igitur hoc istud tuum cense: *Veri Angli dicunt; ergo verum est: dicunt alii, ergo falsum.* Num Iudeis, Turcis, Paganis magis credendum adversus Christianos, quos persequuntur, quā ipsis Christianis? nemo id affirmet. Quid velim, facile intelligis. Chineses & Iapanes etiam nunc sanctissimos Christianæ Religionis præcones gravissimorum criminum accusant: Pernitiosæ doctrinæ auctores esse, humanis carnibus vesci, & id genus alia: num fidem igitur adhibendam censes? tuis verbis cogeris: veri Chineses, veri Iapanes sunt. Sed non diutius nodum hanc premo. Si tantum tibi jam otii est, inspice que-

so Plutonis per Iesuitarum collegia peregrinationes, libellum Vero Anglo dignum, nuper post Epistolam etiam tuam Londini editum, & non sine summâ impudentiâ Serenissimo Walliæ Principi HENRICO inscriptum.

Quæ igitur de Clementiâ Reginae ELISABETHÆ addis, utinam è fidei tabulis depromantur! Sed quæ credam vera esse, quæ tot jam libris confutata sunt, & in confesso passim habentur? Tuo est ausa ore Calumnia loqui, cum falli potueris: & hanc erroris veniam impetras, quòd, cum hospes & peregrinus sis, minori culpâ ignorare multa videaris: Illud prorsus, quâ causâ in Catholicos sævitum fuerit, regnante ELISABETHA. Si *Religionis* dicam, *meram esse calumniam*, 66 *meram Sycophantiam* exclames. Si dicam tamen, frustra exclames: dicam enim quod negare non possum, nisi mendax sim.

Ejusdem commatis reliqua tua sunt, & verborum fallentium solo apparatu instructa. Nam HARTVM & 67 BOSGRAVIVM *cessisse adversarius in Questione de Potestate Pontificis*, tam verum est, quàm EDMUNDVM CAMPIANVM absolutum esse, cum in Regnam non peccasset. Cessisse autem quomodo persuades? Quia in exilium missi sunt, EDMUNDO jam damnato? hæc enim ratiocinationis tuæ vis est. At plurimi exularunt etiam, qui de negandâ Pontificis Potestate ne quidem cogitarunt. Hic desiderabam acumen tuum.

Præterea quas invitus nominas *suppliciorum diras* 63 & *horribiles species*, facilius credam, quod voves, non videndas in hoc regno, quàm, quod affirmas, non visas. Non videndas, quamdiu sceptrum Serenissimus Clementissimusque Rex IACOBVS geret. Visas autem, cum

cùm femina regnaret, nec in cerebris fingentium pingentiumq; impiè & scelestè natas, fidelissimus rerum Anglicarum ille scriptor adversus Equitem FRANCISCVM HASTINGIVM ostendit. Comitatum Lincolniensè adi, Louthum iustra; fortassis tantæ crudelitatis adhuc vestigia invenies. Iam quid NICOLAVS SANDERVS, libro I. De Schismate Anglicano; quid alii dicant, scribant, pingant, ac omnino sciant, non te fugit. Frustra verò. nam qui dicunt, *mendacia tibi mendaciis cumulant;* qui scribunt, *scelera sceleribus,* qui pingunt, *portenta portentis.* Opportunè verò Ianienam istius temporis Severitatis vocabulo lenis, & latas in pernitiè Catholicorum leges, Antiquitatis exemplo, atque Senatusconsulto Silaniano, iniquâ necessitate conaris excusare. Neque enim ab orbe adèò nostro divisa Britannia, ut quod ibi geratur, extra notitiam reliquæ Europæ remotum sit; aut tot jam anni ab HENRICO VIII. elapsi, ut cruenta rerum memoria evanuerit. Agnoscis, quod accusari possit, sed involvis: Draconis non inficiaris leges; sed *temporum necessitatibus, adversus Romanos Pontifices expressas esse, potestate suâ licenter nimis abutentes.* Confutata dicis: ego peccè, si abutar tempore; si quæ dicis etiam nunc confutem. Ceterum, *Non in odium,* ais, *Religionis Catholicae leges latas fuisse, quæ ab aliquot annis obtinent.* Quid ita? *Quia Religio Catholica in Ecclesiâ Anglicanâ, paucis emendatis & ad pristinam simplicitatem re-vocatis, quoad eius fieri potuit, cû maximè viget.* Lepidum *ἐπιχρίματα!* Sed dicas eadè *argumenti* solertiâ Romam Londini esse: te Catholici nomine atque dignitate auctum, postquâ in Britanniam trajecisti. Antea quis eras? nescio, fileo: ubi eras? ubi nesciri ac sileri ipse poteras, si Theologus esse incepis-

ses. Tanti igitur erat hoc a tatis Catholicum fieri, sed ne esses; & Theologū agere, ut sanctiore famā inclaresceres. Poteris tu quoque ad plēniorem aliquam emendationem te accingere, & quoad eius fieri poterit, absolutissimam nobis Ecclesiam dare. Bone Lector, hic seculi nostri fatalis morbus est: novitate ingeniosis, corrigere Religionem plerique ausi sunt; sed ut corrumperent. Circa divina ludere, imò lascivire, efficta pietatis scena sustinuit. Quasi dicas: Desere Ecclesiam, ut invenias; sperne caput, ut constituas. Theologi hīc loquantur, Catholici sapiant. Ego sanè nescio, quomodo veram quis Religionem emendare possit, si ab eādē se disjungat: quomodo corpus cōstituire, si caput tollat: quomodo gregi consulere, si Pastorem repudiet.

70

90

Et tamē hoc jam aliquot ante HENRICVM VIII. secula ceptum agi, ut ad primam simplicitatem Ecclesia revocaretur? Avia narravit. Quid? gra viffimè errare tibi, qui in HENRICI factis harent, neque ad priora tempora arsumus revocant? Scilicet antequam Helena esset, Ilium periit: antequam HENRICVS amaret, BOLENA aliqua in Britannia pellex fuit. Et pergis tamen ad veteres Anglorum hiltorias Lectorem remittere. Rex fortassis alius cum Reginā divortium fecit? Video, quod somniare tantū potui: repudiare auctoritatem Pontificis in Britannia hactenus Rex quicumque ausus, qui res suas uxorem habere iussit: & oppugnari Ecclesia debuit, quoties adulterio non subscripsit.

*Nam fuit ante Helenam mulier teterrima belli
Causa.*

70

Nihil verò pulchrius: *Etiam si, inquis, HENRICVS VIII. non fuisset; viam tamen fara in-venissent, & quod factum.*

Et est, futurum fuit. Quasi dicas: Non poterat flos ille
 vniuersalis Doctrinæ in magnæ Britannix Regno
 perennare; & aliquâ tēporum hieme interciderē ve-
 teris Ecclesiæ dogmata debuerunt. Post Trojam ca-
 ptam Calchas fuit. Audiamus porrò: *Quod in Angliâ* 71
videmus accidisse, etiam in aliis regnis, ne dubita, eueniet, cum
erit mensura plena, & Deus volet. Sed Malum eueniat;
 ergo non volet Deus, sed permittet, imò non permit-
 tet, sic vota bonorum locum habeant. Vt verò tuum
 hoc prælagium est, plures nunc quoq; Bolenæ erunt:
 & ubique tandem, ut impii sint Reges, legitimum fa-
 cient pellicatum. Ergo, ô Deus! scelestus erit Ponti-
 fex, quia scelera non tolerat? contrà *sanctissimus tibi* 69
Præsul, & verè Dei plenus, pietate & doctrinâ maximus,
 ROBERTVS Lincolniensis Episcopus, qui moriens & beatam a-
 nimam Deo reddens, Papam omnium malorum esse causam cō-
 firmavit, Hereticum & Antichristum appellans? Excla-
 mem nunc verè, *perisse frontem de rebus.*

Progredieris nunc, & ad Serenissimi Regis IACOBI
 laudes sermonē transfers, à me certè non culpandum.
 Vbi verus es, STRICTVRÆ mex nō urunt. Ac sanè in il-
 lo Principe benignior nobis natura ostēdit, quod hæc
 & alia ætas admiretur. quid etiam? salvū & florentem
 esse cupimus, & nequid piis desit votis, qualē prisca
 Religio Æternitati consecret. Nunc si Catholicum
 non dicimus, quid peccamus? imò verò peccamus, si
 dicimus. Tantū nomen in novâ Ecclesiâ esse non po-
 test. Tu interim ex transverso in Cardinalem BEL-
 LARMINVM hîc incurris, & ut prompta calumnia sit,
 ingenio uteris. ut malè Regem laudes, perperam ex-
 culas. Serenissimus, inquis, Rex IACOBVS hanc doctrinam 73
de temporali Pontificis potestate respuit, detestatur, abomina-

tur. Quam ob causam? Quia prisca Ecclesia inauditam
 quia famosam, funestam, exitiabilem, quia pernitiosam suo, a-
 liorumq; Principum imperiis. Tu ais: quid inde? Quia re-
 spuit, Cardinali BELLARMINO Catholicus nō est, ne Christianus
 quidem. Non sine injuriā aut ignorantia hęc à te
 dicuntur. Negat BELLARMINVS Regem Catholicum
 esse, sive, quod pariter usurpat nomen, Christianū;
 quia clarā rationum face ostenderat, in plurimis gra-
 vissimisq; Religionis dogmatis eum ab Ecclesia
 dissidere. tu (quā fide, aut quā fronte?) potestate Pō-
 tificis totam sententiam oneras; quasi BELLARMI-
 NO Catholicus nō sit, ne christianus quidem REX IA-
 COBVS, si nullā erroris opinione depravatus, solā Pon-
 tificis in temporalibus potestatem recuset. Breviter:
 aliud BELLARMINVS dixit, aliud tu reprehendis; pro-
 fus quod ille non dixit. Quid reliquum est, nisi ut in
 reliquis te credamus tam verum esse, quā candidus hīc
 fuisti? imō quid reliquum, nisi ut de reliquis
 dubitare virtutibus Magni Regis omnes incipiant,
 quem ut Catholicum faceres, admirabili verborum
 argutiolā Potestati Pontificis exemisti. Desine: quan-
 tum peccare adversarii possunt, tu committis: ut lau-
 des Regem, alienam famam calumniæ securi vulne-
 ras. Sic nunc quoq; quia res Britannicas EVDÆMON-
 IOANNES narrat, verus tibi non est: quia nullā ad-
 huc verborum arte coarguitur, mendacissimus nebulo,
 portentosissimus falsarum rerum hamaxarius est. Bene spe-
 ro: evomisti. Sed conviciare, quantum porrò cala-
 mus audet; Sinisteritatem, Vecordiam, & malitia furorum,
 & quæ reliqua congeris, objice; veritatis facula re-
 lucebunt. An hoc satis: Cres est? Sed profectò - nec fin-
 gunt omnia Cretes. Quid etiam? Rhetorculus est? Sed præ-
 stantif-

78

95

148

stantissimus quoq; Philosophus & Theologus, veritatisque causam facundè agit. *Eruditus non est? sed hanc Epistolam tuam vincit.*

Video verò errātis adhuc multiloquentiæ tuæ sūmā. In Regem, Regiamq; familiā conjurare, satis immane non erat facinus, nisi Societatis Patres accusarent vultumq; jam odiū Ordinis illius Virtus, Pietas, Integritas, denique Innocentia meruit, ut quod extremū crudelitatis consilium horribili scelere initum fuit, auctores Iesuitas necessariò habuerit. Hi, inquis, *Sisyphi, vel Autolyçi subtilissimam rationem excogitarunt, quā id ipsum ferè in Angliā effectum darent, quod Romæ Caligula voluit, nec potuit.* Et quo testimonio hoc ipsum constat? SACRO, WATSONI nescio cujus, & CLERCI. Hi igitur, quia adversus Regis ac Regni quietem, anno 100. III. clādestinā machinatione conspirarunt, scire potuerūt, quæ scelera Iesuitæ texerent; quia deprehēsi, indicare. *Dixerunt nimirū illi, sepeque ac constanter affirmarunt, se cum sua consilia Iesuitis in Angliā tum degentibus cōmunicassent, petiissentq; ab iis, ut tam præclari scilicet incepti participes esse vellent; responsū tulisse, Non posse Iesuitas illis sese adungere: ut qui suam ipsi quoq; parilem telam orfi, memorabilem in ævum technam pararēt, tempore opportuno exitū habituram.* O lepidum commentum! & potuitne aliquid crassius ineptiusque proponi? Finge jam, quod falsissimum est, conjurationis alicujus consilium Iesuitas iniisse: manifestasse, præsertim cū hos confortes recusarent,

-----credat Iudeus Apella,

Non ego.

Quia magnum hoc totius criminationis fundamentum est, non piguit accuratius in WATSONVM CLER-

CVMQVE inquirere. Res sic fuit. Vterq; Iesuitis infesti fuere: sæpius visi cum Episcopo Londinensi agere, in hanc rem intenti, ut quos odissent, è Britannia eicerent. Postea (ô quæ consilia!) insidiæ Regi à nonnullis structæ, inter quos, ut eventus edocuit, antesignani WATSONVS & CLERCVS. Quid Iesuitæ? ut cladem averterent, quia Religione non prohiberentur, indicium procurârunt. Clarum igitur, quid WATSONO & CLERCO credi debuit; imò quid jam tibi, qui sine examine fidem impendis, & agrorum somnia, velut oracula repræsentas. Pulchrè, pulchrè: tanquam re bene gestâ in theatrum, ut ita dicam, noxios producis, atrocitatem sceleris, quia nihil in carcere, nihil in iudicio actum fuit, damnatis objecturus. Sed gressum profer: insontes ostendes, quia non cõvinces: & ad publicum innocentia argumentum accedet, quòd hanc causam CASAVBONVS disputabit. Nullum crimen erit, ubi tu nullus; & verba verba duntaxat erunt, ubi nihil tormenta potuere.

QUATVOR omnino sunt, quibus Conjuratiõis immanitas obijcitur: GARNETVS, OLDECORNVS, GRENVELLIVS, GERRARDVS. Sed omnium hâc causam GARNETVS sustinet. Is igitur petitur, in hoc uno ceteri oppugnantur; quem ut facilius credamus sceleratum fuisse, impium conaris ostendere. Et quorsum tam longa & laboriosa calami circumductio? Verba in compendium stringe, & semel effer: Catholicus fuit, Sacerdos fuit; postremò, nequid desit, Iesuita fuit. Nam profectò, si vana & fucata, quæ sententiam cumulant, veritatis flabello discutiantur, aliud non dixeris. Sed GARNETVS, quia Catholicus fuit, impietatem exhorruit; quia Sacerdos, scelera detestatus est,

est,

est; quia Iesuita, innocens esse potuit, & tamen accusari. Inspice mortem, & concede tandem viro, quod nemo eripiet: imò permittite, ut pro GARNETO loqui saltem possint, qui conjurationem istam pulverariam magno affectu execrantur. Ergo quod ad Acta, an *inconcusse fidei monumentum* appellari debeant, CYDONIVS ostendit. Virum quidem deprimis: vindicam? quia rationes non potes. 96

Litteræ sequuntur, & *apertissimam criminis scilicet confessionem* habent. Litteræ? & à GARNETO. à GARNETO? imò ab adversariis ipsis. Sic scribunt, qui innocentem accusare sustinent: sic, qui mentem adulterare alienam ausi sunt, & manum potuère. Ne miremur: ingeniosum quoque scelus est. Sed ne scribere tantum posset GARNETVS, cum ne manus quidem haberet, loqui etiam potuit, & linguam invenit, cum non esset amplius. Quæ vivus nunquam dixit, extinguitus, & in hac Epistolâ jam protulit. Ergo apud Britannos & scribunt, & loquuntur mortui, quos CASAVBONVS parricidas nuncupat. Quod ad vocem attingit, evanescit, quia falsa est: aliquid ponderis litteræ habeant, quia durant. Plures sunt; sed in contumeliam integerrimæ mentis à calumniæ mystis confictæ, & sic spernendæ. Etenim quam fidem mereantur, ab unis his discite, *Ad dilectissimos Patres & Fratres.* 99

Quatuor hinc rationes infeliciter construuntur, quibus ad confitendû conjurationis crimen se coactû GARNETVS scribat. Prima: *Accusabant me reliqui omnes conjurati.* At hoc falsum, si fides ulla Actis habenda, ab adversariis editis. nam quid ibi nobiles conjurati? negant constanter, vel GARNETVM, vel alium quemvis Sacerdotem mentis suæ consilii que consciû fuisse.

isse. Secunda: *Catisbeius usus semper apud eos fuerat auctoritate meâ, quâ adduxit penè omnes, ut bene sentirent de negotio.* Sed an unus aliquis ex omnibus hoc affirmavit? nemo. Tertia: *Duo quidam Corycæi inaudierant me cū OLDECORNO colloquentem, atque totâ de re apud eum differentem.*

Quid audiverint, ex insidiis prodiderunt: certè nō quod hîc fingitur, participem aut conscium funesti consilii GARNETVM fuisse: hoc duxerat: Vnum esse, à quo accusari posset, se de conjuratione, quam continuo detestatus fuit, in Confessione cognovisse. Ergo revelare debuit? nescivit, quod sic scivit. Sacrosanctum hîc silentium esse, semel à Theologis disce; imò utile Regibus, si expendatur. Tu callide, cur dissimulas? Quarta: *Litteræ etiam à me aurantiarum scriptæ ad D. ANNAM nescio quomodo in illorum manus pervenerant, quibus sententiam meam non obscure confessus sum.* Fraudem subesse à viris fide dignis edoctus sum. Scripserat ad nobilem illam virginem GARNETVS: sed de conjuratione nihil. eæ litteræ interceptæ ab adversariis, occasionem fallaciæ dederunt: novæ effictæ sunt, in quibus criminis confessio erat. hæc porrò delatæ, tanquam à GARNETO essent, nunc tanquam postumæ ad obruendam innocentiam valent: in judicium Reo adhuc vivo non productæ. Quid mirum autè calumniæ technis jam mortuū peti? viventē, & in ipso supplicii pegmate impudētissima injuria exercuit. Aderrat, nescio an pro more, Vrbi-à Memoria, qui ut cōjurasse GARNETVM tandē omnibus persuaderet, publicè asseverare ausus est, Ipsius autographo scelus se manifestum habere. Ille verò innocentia securitate animatus, cū Deum hominesque obtestatus esset (& quanta non frequentia confluerat!) Age, inquit, quia

quia & morienti statuisti esse injurius, prome si-
 quid habes. Ego quod ultimo possum, veritati impē-
 dam sanguinē, & optimā conscientiā iniquissimam
 famam superabo. Magna expectatio populi erat. Ac-
 cusator igitur, ut criminationis fraudem dolo tege-
 ret, perscrutari sinum cœpit, cumque frustra operam
 fumeret, pro schedâ vocem prompsit, & quia impro-
 bē facere non potuit, dicere tamen sustinuit. Eas jam
 litteras ad manum sibi non esse. imò, addit GARNE-
 RVVS, Ne esse quidem, aut fuisse unquam: & in hanc
 sententiā, cū Catholicis turbulenta in regem con-
 silia dissuasisset, laqueo necatus, ac deinde dissectus,
 sanguinem fudit; dignum verò, qui miraculo incla-
 resceret, & in spicā, jam non cassā, Martyrem effigia-
 ret. Quid tu hīc CASAVBONE? *Rem absurdam, ridiculam,*
& falsam nominas, à zelo præpostero & veritati inimico.
imò stramentitium miraculum, ab impostoribus lepidè excogi-
tatum, et si parium venustè à malo pictore concinnatum. deni-
 que juvenē ipsum, qui ad persam cruore Spicam ab-
 stulit, neque adhuc imaginem animadverterat, *re-*
rum imperitum, superstitiosum, fanaticum, & delirum. Ni-
 hil agis: laborat causa, cū ad convicia itur. Quam-
 tulit Spicam IOANNES WILKINSONVS. (hoc juveni no-
 men fuit,) viderunt alii, viderunt viri, & ii graves,
 probi, cordati, serii. viderunt, & vultum non humanā
 arte factum confessi sunt. His omnibus nisi oculos
 eruas, à meis tu jam STRICTVRIS cæcutias necessum
 est: qui suffusum malignā caligine animū geris. Au-
 deo & ab adversariis ipsis miraculi fidem exigere, à
 luminibus consilii, à primoribus Regni (cujus enim
 manum imago non lubiit?) una vox omnium erat,
 Amplius hīc esse, quàm ingenium etiam peritissimi
 pictoris exprimeret. Ergo ut fucus veritatem obfus-
 scaret atque eluderet, novæ effictæ spicæ, sed mox ag-

nitæ ac derisæ, in confirmationē miraculi valuerunt.

Alia adfers: cur persequar, aut perstringam? spon-
te suâ cadent, quæ struxisti; imò ceciderunt, antequâ
cœpisses struere. Poteras sanè pleraque non dicere,
ut moderatior æquiorque esses: de Æquivocatione
verò & Confessione (quæ aliquam libri tui partem
conficiunt) tacere; ne alienam sententiam viris The-
ologis non Theologus affingeres; aut in rebus Fidei
non Catholicus peccares. Alia sanè Litterarum, alia
Religionis Crisis est. Eruditionis laudem nemo tibi
eripit: sed tuo te pede metire.

Tecum habita, & nôris quàm sit tibi curta supellex.

Vbique sapere, & summum esse velle, quia in
Græcâ atque Latinâ Philologiâ plus ceteris aliquid
notâsti, hoc verò desipere est. Non qui nare didicit,
aëri se cōmittit. Dædalus sis licet, mediocritatē si ex-
cedis, in ruinâ ingeniosus es. Etiam atq; etiam condi-
tionē tuam cogita, & quàm Theologo non cōveniat.

Sine pennis volare baud facile stitua ala pennas non habent.

Trajecisti mare, in mari tamen es: reliquisti Lit-
teras, Philologus tamen es. liquid ultrâ, errores in-
volvent. Hoc vide etiam, ne si esse volueris qui non
es, desinas quoque esse qui fuisti. Hæc una Epistola
quid nisi macula clari nuper nominis & nota? Stilo
scilicet usus es, & ut magnos viros oppugnares, teip-
sum læsisti, ut Ecclesiæ noceres, modestiam profliga-
sti. Populo Romano Porsena Rex fœdus olim dedit,
ne ferro nisi in Agriculturâ uterentur: tibi hoc dari
debet, ne stilo, nisi in Philologiæ fundo. Non istis cō-
siliis tranquillitas procuratur, non dissidia compo-
nuntur, non Regna stabiliuntur. facis, quantum ac-
cusas; & Hercules doces, quod non intelligis.

Si Ecclesiam esse vis, permitte Rectorem: sed ne
cassum & inane tantum nomen sit, permitte Aucto-

rita-

ritatem. Aliquid ille in omnes possit, qui tranquillitatem & salutem curat omnium. cum de Religione agitur, supra Diademata Christi Vicarius sit; cum Reges peccant, in Deum legesque divinas bellum movent, & potentiâ abutuntur, frenum inveniât, à Pontifice corrigantur. Christiani sumus: sed tales quoque; si Principes facis; vide quâ prudentiâ, aut quâ pietate salutarem Ecclesiæ Potestatem excludas. Quid malum! si in scelus, in hæresin, in idololatriam, in atheismum pessum omnia ruant; silebit ille, qui unus hîc loqui potest? quiescet ille, qui unus pro Ecclesiâ vigilat? connivebit ille, qui unus ad salutem severus est? Orbem cogita, mare est; Ecclesiam cogita, navis est: plus nisi reliquis possit, qui clavum regit, malè navigabis: & tamen qui vehuntur, tales nihilominus erunt, quales Natura, aut Fortuna fecit. In servû Dominus potestatem habebit, in filium Pater, sic quidem navarcho non obnoxius. Summus erit Princeps, etiam si videatur non esse. non enim tam ipsum, quàm mores ejus extremos Pontifici subijcimus: ut, si pietate Christianus esse velit atque Catholicus, jam sceptro suus, sciat, quis CHRISTI in terris vices gerat.

PLVRA hîc ut dicam, non est opus: & pauciora tu dixisti. Non re, sed verbis copiosus es. Hæc si spectem, Atticus ego ab Asiatico victus sum; si illam, vici. Sic vinci debui, ut vincerem: sic vincere, ne dixisse omnia viderere. Ad summam, tuum si componis librum, modestus fui: bonæ causæ dum cudi ferunt, STRICTVRAS misi. Has si contemnere potes; aliorum licet incipias faces, ignes, fulmina timere.

*-Ast ego
nunc te
A bello, effe-
re volo. sin vñ
neq; Attidē
In dubii
rursus viden-
da lacessere
Martis prim-
lia, no Grata
sternaris
cuspide fos-
sus.

*----- αλλά σ'εγωγε
Πάυσασαι κίλομαι, μηδέ ξαντῶ Μεγιστάω
Αντίβιον πόλεμον πολεμίζειν, ἠδὲ μάχεσθαι
Αφραδέως, μήπως λάχ' ἐπ' αὐτῶ δ'αρι δαμίτης.

Quomodo scripta, atq; etiam edita sit Epistola CASAVEONI, quâ de Apologiâ disseruit, quæ & hîc confuratur, indicat ipse his ad eundem FRON. DVCAEV M litteris. Subjicere exemplar placuit, quia quædam ex eo verba desumpta sunt, & initio STRICTV. BARVM ab Auctore posita.

I S. C A S A V B O N V S.

FRONT. DVCAEO

S. I. T H E O L O G O , V C L. S. D.

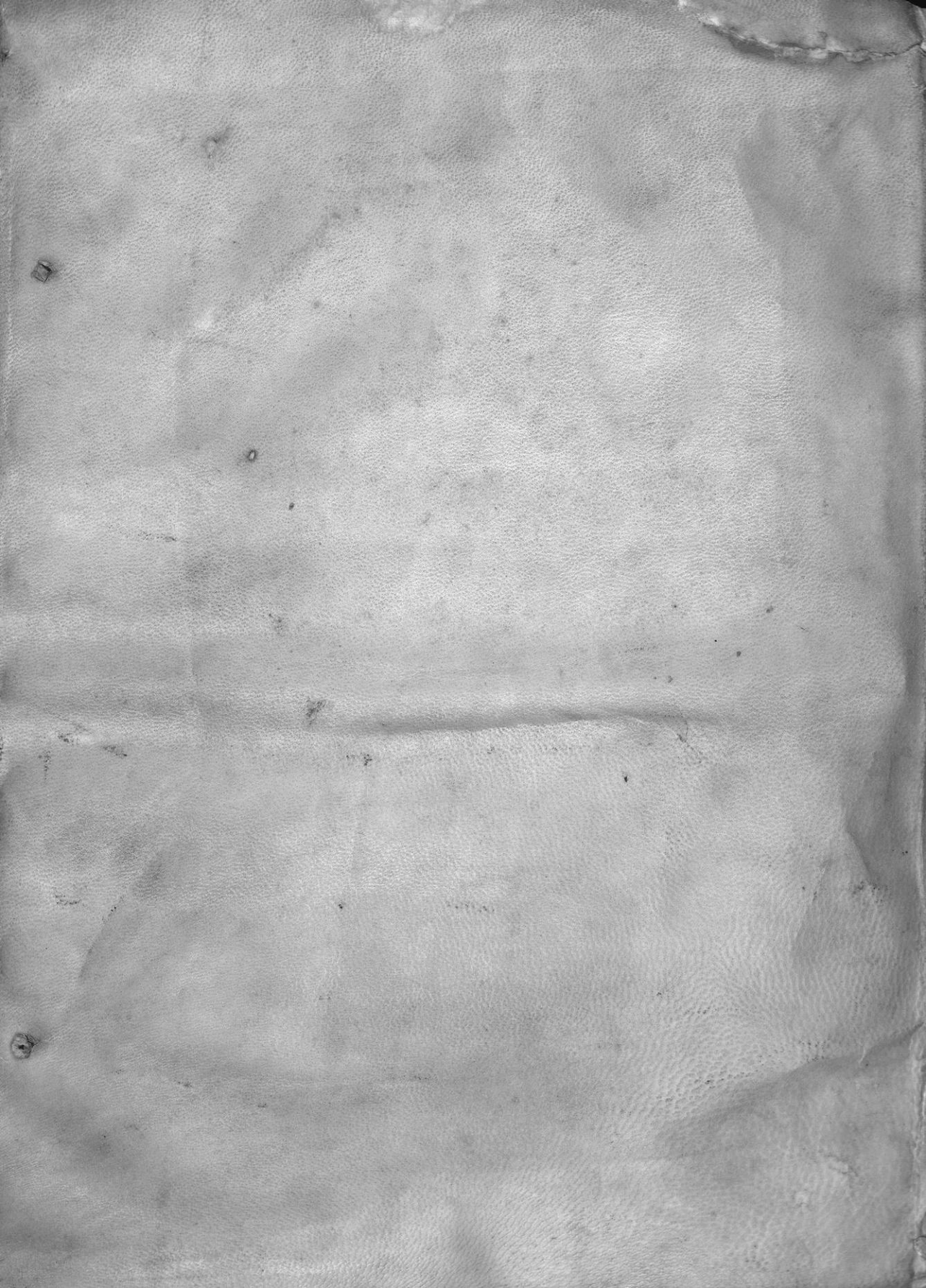
QUAM promiseram, Epistolam mitto ecce tibi, Vir clarissime: mitto autem editam, non, ut cõstitueram, manu meâ descriptam. Hoc non voluntate meâ, sed jussu Serenissimi Regis, in cujus potestate sum, esse factum, si mihi affirmari credere non vis, candorem n. eum utiq; non nosti. At scit Deus ὁ ἰσχυρὸς ἰσθμῶ, hanc fuisse & initio & semper mentem mihi, nec te fugit, eos qui apud Reges vivunt, non ex suo pendere arbitrio, sed ex alieno: καὶ τὸ ἐλεύθεροὶ μολοῖσι δοῦλοι γίνονται. Cum igitur ea scriptio mihi esset absoluta, & Regia Majestati ostensa, statim jussus sum id agere, ut quàm primùm typis vulgaretur. Deinde ubi cessare sum visus, iterum atque iterum repetita in jussio est, daturq; negotiũ illustrissimo Praesuli D. Archiepiscopo Cantuariensi, ut persiceret, quod Rex cupiebat. Ita liber est editus, in quo nil te reperiturum cõfido, quod queri possis cum aliqua tuâ injuriâ esse conjunctum. De re acrius foras se aliquid esse dictum videbitur, sed cogitarei atrocitatem, & quid sibi velint eximabilis doctrina auctores. Mihi illa scribenti, ob oculos semper est versatus HENRICVS Magnus, cujus caedes fructus est eius disciplina. Apologetici vestri Auctorem prorsus ignoro. Quisquis sit, sibi imputet, si quid inclementius putabit dictum. Nam quare defendit tam perniciosum dogma? Nulla mihi cũ vestra Societate privata simultas intercedit. colo doctos in illa viros: BONARSCIOS nō amo, neque ab illis amari laboro. Si nemo prater te mihi responsurus est, exstabit exemplum controversiæ inter nos modestè agitata. Si fuerit BONARCSIVS, qui tantâ petulantia in me est invehctus, paratum est telum, quod magnâ vi retorqueam. Sed meliora Deus immortalis! Tuâ amicitiam cupio mihi manere sartam tectam: manebit autem, si scriptum meum comparaveris cum Anticotonibus, Theatris Antichristi, Mysteriis iniquitatis, & id genus aliis hominum, qui, ut olim Augustus, destruunt aliena melius, quàm propria tuentur. Vale. Londini VIII. Kal. Novemb. CIO. IDC. XI.

F I N I S.

UB
EU-M
35

B 10 - 2

Encu. Puteana
Epitola

F. A.
064